

# Stockholms stads industriverksstyrelse.

## Industriverksstyrelsen.

Torsgatan 22, Sth VA; t. 22 30 60. Styrelsen sammanträder minst en gång varje månad.

Vid den kommunala omorganisationen år 1920 sammanfördes förvaltningen av Stockholms gas-, elektricitets- och vattenledningsverk under en gemensam styrelse, benämnd styrelsen över Stockholms stads industriella verk, numera *Stockholms stads industriverksstyrelse* (jfr sid. 124 o. 143). Denna trädde i verksamhet den 10 april 1920. De båda förstnämnda verken hade redan dessförinnan stått under förvaltning av en särskild styrelse, kallad styrelsen över Stockholms gas- och elektricitetsverk, medan vattenledningsverket sorterade under drätselnämndens andra avdelning.

Nu gällande instruktion för industriverksstyrelsen antogs av stadsfullmäktige den 25 april 1960. Enligt denna har industriverksstyrelsen att såsom styrelse för stadens elverk samt gas- och vattenverk förvalta till verken hörande egendom och affärsrörelse. Det åligger därvid styrelsen att tillgodose stadens behov av gas, vatten och elektricitet. På styrelsen ankommer att underställa stadsfullmäktige förslag till reglementen för elverket samt gas- och vattenverket även som förslag till taxor för el, gas och vatten. Vad gäller gastaxorna äger styrelsen att med omedelbar verkan höja priset å gaspolletter för tiden intill dess stadsfullmäktige fattat beslut i ärendet, dock att sådant beslut av styrelsen i vart fall ej äger giltighet under längre tid än två månader. Styrelsen skall i början av varje kalenderår underrätta gatunämnden om de arbeten å stadens allmänna platser, vilka styrelsen ämnar utföra under året, samt följa gatunämndens anvisningar rörande gatubelysningens ordnande. I enlighet med därom lämnade föreskrifter skall styrelsen meddela och återkalla entreprenörsrättigheter beträffande installation av el, gas, vatten samt, efter hälsovårdsnämndens hörande, avlopp. Styrelsen har slutligen att ombesörja de angelägenheter i övrigt, vilkas vård av stadskollegiet överlämnas till styrelsen, samt att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, borgarråden, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas.

Styrelsen äger uppdraga åt särskild inom styrelsen bildad avdelning (delegation) eller åt ledamot av styrelsen eller åt tjänsteman, lydande under styrelsen, att på villkor, som styrelsen äger föreskriva, å styrelsens vägnar fatta beslut i ärenden, som röra 1) upphandlingar, försäljningar av lös egendom, entreprenader, transporter och

utförande av arbeten, 2) upplåtelser av nyttjande- och servitutsrätt, 3) entreprenörsrättigheter.

Under industriverksstyrelsen lyda elverket samt gas- och vattenverket. Chefskapet för vartdera av de båda verken utövas av en direktör. Vid sammanträde med styrelsen skola direktörerna närvara med rätt att — envar för sitt förvaltningsområde — deltaga i överläggningen samt att därvid framställa förslag och få sin mening antecknad i protokollet.

Industriverksstyrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder, varvid halva antalet avgår varje år. Styrelsen utser vid början av varje tjänstgöringsår vice ordförande.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter och suppleanter ägde rum för åren 1960—1961 den 14 december 1959 och för åren 1961—1962 den 8 december 1960.

*Författningar.* Instruktion för Stockholms stads industriverksstyrelse, antagen av SF 25 april 1960 (Kf 1960: nr 28). Arbetsordning 27 mars 1931 för styrelsen jämte instruktion för direktören [och överingenjörerna vid gas- och elektricitetsverken, direktören för vattenledningsverket] samt styrelsens sekreterare, med ändr. 23 mars 1942.

### Stat 1961.

|                                                                 | Drift-<br>budgeten |
|-----------------------------------------------------------------|--------------------|
| Skattemedel                                                     |                    |
| Kostnader . . . . .                                             | 264 090 000        |
| Intäkter . . . . .                                              | 294 966 000        |
| Överskjutande intäkter                                          | 30 876 000         |
| Lånedel                                                         |                    |
| Utgifter (inkl. efterbeviljningar för 1960) . . . . .           | —                  |
| Kapital-<br>budgeten                                            |                    |
| Skattemedel                                                     |                    |
| Utgifter . . . . .                                              | 250 000            |
| Inkomster . . . . .                                             | 250 000            |
| Överskjutande utgifter                                          | —                  |
| Lånedel                                                         |                    |
| Utgifter (inkl. efterbeviljningar för 1960) . . . . .           | 67 835 000         |
| Av överskjutande intäkter på driftbudgeten hän-<br>för sig till |                    |
| gas- och vattenverket . . . . .                                 | kr. 6 945 000      |
| elverket . . . . .                                              | > 23 931 000       |



## Industriverksstyrelsens ledamöter.

### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

**Agrenius, G. B.**, borgarråd, stadsfullm.; t. 540500 (växel); träffas i stadshuset vardagar efter överenskommelse.

### Vice ordförande.

\***Karlsson, G. Verner**, stationsförmän, stadsfullm.

### Övriga ledamöter.

**Claesson, V. O.**, kassör, stadsfullm.

**Johansson, E. L.**, chefsombudsman.

**Jonson, E. G. D.**, ombudsman.

\***Malm, A. B.**, direktör, stadsfullm.

\***Åkerman, O. M. J.**, civilingenjör.

### Suppleanter<sup>1)</sup>.

**Andersson, E. Olof**, ingenjör, stadsfullm.

\***Forsling, E. W.**, fil. lic.

\***Fredlund, K. G. G.**, direktör.

**Karlson, Tore E.**, ombudsman, stadsfullm.

\***Kristensson, A. K.**, tjänsteman.

**Lavett, E. G. A.**, disponent, stadsfullm.

### Sekreterare.

**Spångberg, L. O.**, stadsadvokat (se sid. 130 och nedan).

## Industriverksstyrelsens delegerade.

Delegerade, bestående av ordföranden, vice ordföranden samt en ledamot i styrelsen (för var och en av dessa utses en suppleant), skola tillsammans med direktörerna för de båda verken — envar för sitt förvaltningsområde — förbereda ärenden, avsedda att förekomma vid styrelsens sammanträden.

**Agrenius, G. B.**, ordf.; **Claesson, V. O.**; **Karlsson, G. Verner**, vice ordf.

**Suppleanter<sup>2)</sup>:** **Fredlund, K. G. G.**; **Johansson, E. L.**; **Jonson, E. G. D.**

<sup>1)</sup> Vid förfall för ledamöterna skola suppleanterna enligt beslut av styrelsen inträda i följande ordning: för ordföranden och ledamoten Åkerman, suppleanterna Lavett, Fredlund, Forsling, Tore Karlson, Andersson och Kristensson; för vice ordföranden samt ledamöterna Claesson, Johansson och Jonson suppleanterna Tore Karlson, Andersson, Kristensson, Fredlund, Forsling och Lavett; för ledamoten Malm suppleanterna Fredlund, Forsling, Lavett, Tore Karlson, Andersson och Kristensson.

<sup>2)</sup> Vid förfall för ledamöterna skola suppleanterna enligt beslut av styrelsen inträda i följande ordning: för ordföranden suppleanten Fredlund; för vice ordföranden samt ledamoten Claesson i första hand suppleanten Jonson och i andra hand suppleanten Johansson.

## Revisorer.

Stadsfullmäktige utse vartannat år i december tre revisorer jämte två suppleanter för granskning av industriverksstyrelsens räkenskaper och förvaltning under de två nästföljande åren. Nuvarande revisorer och suppleanter äro utsedda för åren 1960—1961.

\***Bohman, A. W.**, redogörare.

\***Gustavsson, K. G.**, tjänsteman, ordf.

\***Hjelmström, G.-A.**, socionom.

### Suppleanter:

\***Lindström, T. A.**, ombudsman.

\***Olsson, R. C.**, sekreterare.

## Industriverksstyrelsens kansli.

*Torsgatan 22, Sth VA; t. 2230 60 (växel); expeditionstid: 9—16,30, lördagar och dag före helgdag 9—12,30 (april—september fredagar 9—16, lördagar stängt).*

Kansliet förestås av sekreteraren, vilken bl. a. har att föra protokoll vid styrelsens och dess delegerades sammanträden.

Av de å stadskansliets stat upptagna stadsadvokaterna tjänstgör en hos industriverksstyrelsen såsom dess ombudsman (jfr sid. 129). Styrelsen har ått denna uppdragit att jämväl vara styrelsens sekreterare.

### Sekreterare och ombudsman.

**Spångberg, L. O.**, stadsadvokat (se sid. 130 och ovan); mottagningstid: efter överenskommelse; t. även 23 65 40.

### Sekreterare (24).

**Tholson, C.-R.**

### Förste kontorsskrivare (11).

**Axelsson, f. Altvall, Ingrid V.**, tjl., *tf. Eklund, E. Lilian.*

Ett kanslibiträde.

## Gas- och vattenverket.

*Torsgatan 22—30, Sth VA; telefoner, se sid. 230.*

Den 29 juni 1953 godkände stadsfullmäktige i princip en sammanslagning av gasverket och vattenledningsverket till ett gemensamt verk, benämnt *Stockholms gas- och vattenverk* (Utl. 1953: nr 258). Samordningen av de båda verken påbörjades den 1 november samma år.

Verket är enligt den nya organisationen uppdelat på sex huvudavdelningar, nämligen en ekonomiafdelning, en avdelning för gasproduktion, en avdelning för vatten-



produktion, en byggnadsavdelning, en distributionsavdelning, och en installationsavdelning.

För de förstnämnda avdelningarna har detaljorganisation fastställts, under det att för de tre sistnämnda förslag till detaljorganisation framlagts men ännu ej blivit föremål för stadsfullmäktiges behandling.

### Gasverket.

Den första förordningen om allmän gatulys-hållning i Stockholm utfärdades år 1749. Enligt denna ålåg lyshållningsskyldigheten husägarna. På 1820-talet väcktes det första förslaget om anläggande av gasverk i huvudstaden, men förslaget strandade på husägarnas oenighet.

Först år 1846 enades de olika församlingarnas husägare om lämpligheten av att göra gatubelysningen till en för hela staden gemensam angelägenhet. Något formligt beslut därom fattades likväl icke förrän år 1850, då beslutanderätten hade övergått till sockenstämmönämnden (jfr sid. 109). Denna beslöt samtidigt, att gasbelysning skulle införas i huvudstaden. Belysningen överläts på vissa koncessionsvillkor tills vidare på det år 1852 bildade gaslysningsaktiebolaget, som år 1853 anlade det första gasverket i Stockholm, *K l a r a g a s v e r k e t*. Den 18 december 1853 tändes gasen första gången i Stockholm. I januari året därpå var gasbelysningen införd i Klara, Jakobs och Storkyrkans församlingar. Det dröjde därefter till år 1860, innan gasbelysningen utsträcktes till stadens övriga församlingar. På 1870-talet företogs en väsentlig utvidgning av gasverket.

Stockholms stad hade bland de nyssnämnda koncessionsvilkoren förbehållit sig rätt att efter trettio års förlopp inlösa gasverket, och stadsfullmäktige beslöt nu att begagna denna rätt. Vid koncessionstidens utgång den 1 juni 1884 övergick därför gasverket i stadens ägo och ställdes under förvaltning av en särskild styrelse (jfr sid. 226). Genom utvidgningsarbeten ökades inom kort det inlösta gasverket (*Klaragasverket*) till dubbla storleken. När sedan ytterligare utvidgning av gasverket blev aktuell, beslöt man att anlägga ett nytt gasverk. Plats för det nya gasverket erhöles i dåvarande Hjorthagen inom Norra Djurgården med strand vid Lilla Värtan. För vinnande av ökat strandutrymme förvärfvades samtidigt besittningsrätten till lägenheterna Mariedal och Ropsten. Det nya verket, *V ä r t a g a s v e r k e t*, planerades med hänsyn till såväl *Klaragasverkets* framtida nedläggande som behovet av utvidgning under de närmaste 20 å 25 åren. Verket stod år 1893 färdigt att börja leverera gas. År 1919 inställdes driften vid *Klaragasverket*. Detta nedlades definitivt hösten 1922.

Värtagasverket har sedermera avsevärt utvidgats och moderniserats och utgör numera en kemisk-teknisk industri av betydande mått.

Utöver gas och koks utvinnes vid tillverkningen ett flertal biprodukter av nationalekonomisk betydelse. Gasen tillverkas huvudsakligen i kammarugnar. Antalet kammar uppgår för närvarande till sammanlagt 103. Den nominella kapaciteten motsvarar avgasning av 1 400 ton stenkolk per dygn. För ugnarnas underdelning användes dels generatorgas, som framställs i en särskild centralgeneratoranläggning med 10 st. gasgeneratorer, och dels i vissa fall kolgas från kammarugnar. Den erhållna koksen sorteras och utlämnas medelst 3 st. kokssorteringsverk och en större koksfica. År 1959 togs en nyinstallerad oljeförgasningsanläggning i drift. Den har en kapacitet av 100 000 m<sup>3</sup> gas per dygn. Genom tillsats av gasol och lättbensin kan gasproduktionen ökas vid spetsbelastningar. Som reserv för gastillverkningen finnes ett vattengasverk med 4 st. vattengasgeneratorer, vardera med en maximal kapacitet av 50 000 m<sup>3</sup> karburerad eller 35 000 m<sup>3</sup> okarburerad vattengas per dygn. Fyra gasklockor med en sammanlagd volym av 389 000 m<sup>3</sup> äro i bruk, alla belägna vid Värtagasverket. För gasens distribuering funnos tidigare en medeltryckspumpstation vid Värtagasverket samt två högttryckspumpstationer inne i staden. Sedan år 1953 sker emellertid all pumpning direkt från en pumpcentral vid Värtagasverket. Från denna utgår dels ett medeltrycksrörligt, till vilket 11 st. regulatorstationer inom inre staden äro anslutna och dels ett högttrycksrörligt för ytterområdena. Till detta senare äro 63 regulatorstationer anslutna.

För belysande av omfattningen av gasverkets nuvarande verksamhet må nämnas följande data, avseende år 1960: antal gasabonnenter med gasverket tillhöriga mätare 257 000 st., vartill kommer ca 10 000 underabonnenter i fastigheter med centraluppmätning; försäld gas ca 150 milj. m<sup>3</sup>; tillverkad koks utöver ugnsränsle ca 227 000 ton; huvudrörlätets längd ca 936 km. Den försälda gasen fördelar sig med 50 milj. m<sup>3</sup> till hushållen, 50 milj. m<sup>3</sup> till industrin och 50 milj. m<sup>3</sup> till villauppvärmning m. m. Utanför stadens jurisdiktionsgräns levererar verket gas till Solna, Sundbyberg och Nacka.

Den offentliga gatubelysningen med gas upphörde år 1941, då de sista gaslyktorna ersattes med elbelysning. Gasen användes numera helt för värmeändamål. Den första specialtaxan för kokgas infördes redan år 1885. Först efter första världskriget, på 1920-talet, började emellertid gasspisar bli standard i hushållen. För närvarande finnas, förutom gaskök i äldre fastigheter, över 223 600 st. gasspisar inkopplade. Även inom hantverk, industri och restaurangkök har en stark utveckling av gasförbrukningen ägt rum. Ungefär 6 400 villor uppvärmas med gas.

Som ovan nämnts, utvinns vid gasens rening ett flertal betydelsefulla biprodukter. Sålunda tillverkas ca 1 800 ton ammoniumsulfat per år. Mängden av utvunna tjärprodukter uppgår till



c:a 15 000 ton årligen och av olika bensolprodukter, huvudsakligen renbensol, rentolul och renxylol till sammanlagt c:a 2 500 ton.

Fram till år 1950 stodo gas- och elverken under ledning av en för båda verken gemensam direktör. Efter ett kort provisorium med tre direktörer såsom förvaltningschefer under industriverksstyrelsen, en för vardera gas-, el- och vattenledningsverken, sammanslogos år 1953 gas- och vattenledningsverken till ett gemensamt verk, benämnt gas- och vattenverket.

I syfte att säkerställa gasverkets försäljning och distribution av koks förvärvade staden år 1955 Hölkens Koks & Kol aktiebolag (se sid. 600).

**Författningar.** Reglemente för Stockholms gasverk och elverk, antaget av SF 20 mars 1944, med ändr. (Kf 1944: nr 14, 1948: nr 18). Taxa för gas levererad från Stockholms gas- och vattenverk, antagen av SF 17 juni 1957 (Kf 1957: nr 32) Fr. o. m. den 1 juli 1957 utgör den vanligaste avgiften inom Stockholm, avsedd för en årsförbrukning av 1—1 125 m<sup>3</sup>, 24 öre per m<sup>3</sup> jämte ett fast belopp av 24 kr. per år. För större förbrukare gälla specialtaxor.

### Vattenverket.

Före vattenverkets tillkomst fingo Stockholms invånare täcka sitt behov av vatten från enskilda brunnar eller från vattendragen. Med tiden tillkommo också några allmänna brunnar, som staden anlade och underhöll.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämmonämnd (jfr sid. 109) att vid Skans-tull anlägga ett allmänt vattenverk med tillhörande ledningar för filterat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten ur Årstaviken. På 1880-talet utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla & den härför inköpta egendomen Eriksdal. Strax efter sekelskiftet påbörjades anläggandet av ett nytt vattenverk vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Bornsjön och Mälaren, med tillhörande rörledning till staden och reservoar & ett berg, söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Norsborgsverket, som togs i bruk år 1904, har sedermera avsevärt utvidgats. För att tillgodose stadens växande vattenbehov anlades i början av 1930-talet ytterligare ett vattenverk, nämligen & Lovön invid Mörbyfjärden. Detta verk, Lovöverket, som invigdes år 1933, har sedermera även det väsentligt utvidgats. Den gamla anläggningen vid Årstaviken nedlades år 1923.

Lovöverket är avsett att ytterligare utbyggas, med sikte på en kapacitet av 275 000 m<sup>3</sup> per dygn. Norsborgsverket beräknas bli utbyggt till en kapacitet av 330 000 m<sup>3</sup> per dygn. Deras sammanlagda dygnskapacitet kommer sålunda att ökas från nuvarande 460 000 m<sup>3</sup> till 605 000 m<sup>3</sup>, vilket beräknas täcka stadens vattenbehov till mitten av 1960-talet.

Vid Norsborgsverket tages råvattnet dels från Mälaren (c:a 90 procent), dels från Bornsjön (c:a 10 procent). Vid Lovöverket tages vattnet utslutande från Mälaren.

Mälarvattnet genomgår vid båda verken först en kemisk rening genom fällning med aluminiumsulfat jämte snabbfiltrering och därefter en biologisk rening genom långsamfiltrering. Bornsjövattnet renas endast genom långsamfiltrering. Dessutom kalkas och kloreras allt vatten.

Inom stadsområdet finnas större reservoarer vid Trekanten, i Vanadisunden, vid Ugglevikskällan, vid Kampementsbacken samt i Talkkrogen. Sammanlagda effektiva reservoarvolymen är c:a 120 000 m<sup>3</sup>. En högzonsreservoar med 11 000 m<sup>3</sup> volym är under uppförande i Högdalen. Reservoaren vid Kampementsbacken ligger c:a 28 m lägre än övriga reservoarer, varför den är försedd med ett pumpverk, som trycker vattnet från reservoaren in i rörnätet under tömningsperioderna. Pumpverk finnas även vid reservoarnerna vid Trekanten och i Talkkrogen för att hela vattenförrådet ned till deras respektive lågvattenyta, som ligger något under den normalt erforderliga trycknivån, skall kunna utnyttjas. Samtliga reservoarpumpverk manövreras från Norsborgsverket. För vattentryckets höjande inom vissa högt belägna stadsområden finnes ett vattentorn med pumpverk vid Mosebacketorg samt dessutom 25 helautomatiska högzonspumpverk.

Huvudtillförselledningarna från vattenverken till staden samt distributionsnätet inom stadsområdet utgjordes vid 1961 års ingång av 1 413 km rör av olika dimensioner med en största diameter av 1,2 meter. Utanför Stockholms jurisdiktionsgräns levererar verket vatten till Nacka, Lidingö, Solna, Huddinge, Lovö, Botkyrka och Boo.

Vattenförbrukningen under år 1960 uppgick till sammanlagt 116,9 milj. m<sup>3</sup>.

Under vattenverkets förvaltning stå även de lantegendomar, som av staden inköpts för anläggningen av Norsborgsverket och för kontrollen av Bornsjön och dess tillflöden.

**Författningar.** Reglemente för Stockholms vattenledningsverk, antaget av SF 29 juni 1925, med ändr. (Kf 1925: nr 14, 1928: nr 74, 1937: nr 69). Taxa för vatten, levererat inom Stockholm av Stockholms gas- och vattenverk, antagen av SF 17 juni 1957 (Kf 1957: nr 33). Enligt denna taxa utlämnas vatten endast genom vattenmätare. Fr. o. m. den 1 juli 1957 gäller ett grundpris av 30 öre per m<sup>3</sup> samt fasta avgifter och fallande grundpris för större förbrukare.

Samtidigt med debiteringen av vattenavgiften debiteras den av stadsfullmäktige genom beslut den 7 december 1959 införda avloppsavgiften, som också utgår med 30 öre per m<sup>3</sup> förbrukat vatten. Ärenden rörande denna tillhöra eljest gatunämndens förvaltningsområde, se Kf 1959: nr 61.



# Gas- och vattenverket.

*Torsgatan 22-30, Sth VA, expeditionstid: 8—16,30, lördagar och dag före helgdag 8—12,30 (april—september fredagar 8—16, lördagar stängt); t. 22 30 60 (växel). Gasverkets koks försäljning: t. 34 06 20 (växel), även 22 30 60 (växel). Värtagasverket: Sth NO; t. 23 30 90 (växel). Norsborgsverket: Norsborg; t. 0753 + 281 00, 281 01, 281 02, 281 03. Lovöverket: Drottningholm; t. 72 01 80, 72 01 81 och 72 04 45.*

## Direktör (B 8)

(tjänstetillägg 3,936 kr.).

Nilsson, B. M. (förordn. t. o. m. <sup>31</sup>/10 1965);  
mottagningstid: 14—15.

## Förste ingenjör (B 1).

Wilner, H. A. S.

## Kontorsskrivare (9).

Ljungdahl, f. Hagström, Kerstin M.

## Ekonomiavdelningen.

### Ekonomidirektör (B 5).

Blomquist, C.-E. O.

## Kansli- och personalbyrån.

### Sekreterare (24).

Jacobsson, E. H.

## Registratorsexpeditionen.

(Registratur, arkiv, skrivcentral, televäxel.)

## Kammarskrivare (15).

Alvendal, f. Wickstrand, Dagmar S. H., registrator; Sundberg, M. C. (Greta).

## Kontorsassistent (12).

Tangberg, f. Eriksson, I. K. Frideborg.

## Förste kontorsskrivare (11).

Vakant, *tf.* Liedberg, f. Pettersson, Elsa A. M.

En *expeditionsvakt*, en *förste telefonist*, fem *telefonister*, ett *kanslibiträde*.

## Personalkontoret.

### Personalregister.

### Förste kontorsskrivare (11).

Åkerblom, Britta V. \_\_\_\_\_

### Ingenjör (22).

Tunberg, H. J. B., ackordsingenjör.

### Ingenjör (19).

Borger, S. G. (arbetarskydds- och civilförsvars-ärenden).

### Byråassistent (18).

Vakant, *tf.* Medin, N. T. K.

### Personalkonsulent (17).

Eriksson, S. A.

### Kontorsassistenter (12).

Werdén, K. H.; Stenius, A. I., tjl.

Två *kanslibiträden*.

### Förtroendeläkare.

(Gemensam för industriverksstyrelsen — med undantag för elverket — hamnstyrelsen samt slakthus- och saluhallsstyrelsen.)

Wihman, G. M.

## Lönesektionen.

### Kammarskrivare (15).

Ericson, H. M.; Bodin, Ingrid H. S.

### Kontorsassistent (12).

Nilsson, N. G.

Två *kontorsskrivare*, fyra *kanslibiträden*, fyra *kontorsbiträden*.

## Vaktmästarecentralen.

### Förste vaktmästare (9).

Andersson, B. A.

En *expeditionsvakt*, nio *expeditionsbiträden*.

## Redovisningsbyrån.

### Förste intendent (26).

Vakant.

## Kassakontoret.

### Förste kontorsskrivare (11).

Barje, f. Lund, I. Inga T., *tf.*

## Bokföringskontoret.

### Kamrer (22).

von Schoultz, G. A. A.



*Förste kammarsskrivare* (17).

Schalin, M. H.; Andrén, G. B.

*Kammarsskrivare* (15).

Stenfalk, A. G.; Weimer, H. D.

En *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträden*,  
tre *kontorsbiträden*.*Debiterings- och avräkningskontoret.**Kammarsskrivare* (15).

Lind, C. O.

*Förste kontorsskrivare* (11).

Nilsson, Dagmar A. E.

Två *kontorsbiträden*.*Köksförsäljningsbyrå.**Torsgatan 22, Sth VA; t. 34 06 20 (växel)*  
*även 223060 (växel).**Försäljningschef* (31,512 kr.).

Stenström, U. S.

*Förste kammarsskrivare* (17).

Vakant.

*Eldningskonsulenter* (16).

Eriksson, N. S.; Haglund, J. G. B.

*Kammarsskrivare* (15).

Holm, C. E. A.; en vakant.

*Kontorsassistenter* (12).Ericsson, E.-A., tjl. (se sid. 236); en vakant,  
tf. Hedin, E. E. H.; en vakant.*Förste kontorsskrivare* (11).

Palmström, K.-E. H.

Två *hantverkare* (*besiktningsmän*), en  
*kontorsskrivare*, ett *kontorsbiträde*.*Egendomsbyrå.**Förste intendent* (26).

Alinder, E. G.

*Kammarsskrivare* (15).

Söderman, N. T.

*Kontorsassistenter* (12).

Vakant, tf. Dubois, f. Wahlberg, Greta.

En *kontorsskrivare*.Antalet *förvaltningsstüderskor* var vid  
1961 års början 16.*Bornsjöegendomarna.**Stadsjägmästare* (27)

(gemensam med fastighetskontoret, se sid. 171).

Olin, C. G.; mottagningstid: tisdagar 11—12.

Två *skogvaktare* samt (vid 1961 års början) 13 *skogsarbetare*.*Stadsagronom* (24)

(gemensam med fastighetskontoret, se sid. 171).

Carlowitz, V.; mottagningstid: tisdagar 11—12.

*Inköps- och förrådsbyrå.**Intendent* (25).

Telander, L. G. T.

*Inköpskontoret.**Kamrer* (20).

Lönnervall, K. I. A.

*Förste kammarsskrivare* (17).

Eriksson, H.

*Kammarsskrivare* (15).Sandell, C. G.; Tidal, A. F., tjl. (se sid. 158);  
Ottosson, R. S. V.; Jonsson, P. G.; Hörlin,  
J. G. V.; en vakant, tf. Söderquist, K. G. H.*Kontorsassistent* (12).

Söderquist, K. G. H., tjl. (se ovan).

*Förste kontorsskrivare* (11).

Vakant, tf. Benneck, N.-E.

En *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*,  
tre *kontorsbiträden*, två *expeditionsbiträden*.*Förrådskontoret.**Förrådsförvaltare* (28,416 kr.).

Bodén, P.-E., tjl. (se sid. 195).

*Lagerbokföring.**Kontorsassistenter* (12).

Lindroth, K. O.; Svensson, S. J.

En *kontorsskrivare*, en *citografopera-*  
*tris*, ett *kanslibiträde*, tre *kontorsbiträden*.*Huvudförrådet vid Torsgatan 26.**Förste förrådsmästare* (15).

Hydmark, G. S.

*Förrådsmästare* (12).

Karlsson, K. G.

En *förrådsförman*, ett *förrådsbiträde*,  
ett *expeditionsbiträde*.*Förråd, Värtagasverket.*

Tel. 23 30 90.

*Förrådsmästare* (13).

Gustafsson, D. F.



**IVS**

En *förrådsförförman*, två *förrådsbiträden*.

**Förråd, Norsborgsverket.**  
Tel. 0753+281 02.

**Förrådsförförman** (12).

Ocklind, R. G.

**Förråd, Lövholmsvägen 25—29.**  
Tel. 45 10 75, 45 23 23.

**Förrådsförförman** (13).

Strömberg, N. E. T.

En *förrådsförförman*.

Antalet *förrådsarbetare* var vid 1961 års början 26.

**Avdelningen för gasproduktion.**

**Värtagasverket.**  
Tel. 23 30 90.

**Överingenjör** (B 5).

Dahlbeck, S. W. (förordn. t. o. m. 31/12 1965).

**Driften.**

**Förste ingenjör** (B 1).

Hansson, B.

**Gastillverkningsavdelningen.**

**Förste avdelningsingenjör** (26).

Strömberg, B. W.

**Öververkmästare** (17).

Johansson, B.

**Förste driftverkmästare** (16).

Nilsson, H.; Mahlander, G. R.; Nilsson, N. A.; Mohlin, E. A.

En *verkmästare*, fyra *driftverkmästare*, fem *maskinmästare*.

**Ångkraftavdelningen.**

**Förste avdelningsingenjör** (26).

Waldenström, S. E.

**Öververkmästare** (17).

Wallin, K.-H. J.

**Förste maskinmästare** (17).

von Oldenskiöld, T. E. G.

Två *verkmästare*, fem *maskinmästare*, fem *driftverkmästare*, fyra *förste maskinister*.

**Biproduktsavdelningen.**

**Förste avdelningsingenjör** (26).

Johanson, E. L.

**Öververkmästare** (17).

Larsson, S. Å. G.

**Förste verkmästare** (16).

Bergholtz, K. O.; en vakant, *tf. Lundin, F. E.*

Två *verkmästare*, en *laborant*, en *förman*.

**Kol-, koks- och transportavdelningen.**

**Förste avdelningsingenjör** (26).

Vakant.

**Öververkmästare** (17).

Widlund, S. T. H., *tf.*

**Förste verkmästare** (16).

Broström, P. A. B.; Widlund, S. T. H., *tjl.* (se ovan), *tf. Jonsson, F. H.*

En *driftverkmästare*, fem *verkmästare*, en *förman*.

**Kansliexpeditionen**

(registratur, korrespondens, kassa, telefonväxel).

**Kontorsassistent** (12).

Danielson, N. Eva J.

En *kontorsskrivare*, ett *kanslibitråde*, en *expeditionsvakt*, en *telefonist*, ett *expeditionsbiträde*.

**Avdelningen för planering och driftkontroll.**

**Förste ingenjör** (B 2).

Stenudd, O. C. T.

**Konstruktionskontoret.**

**Förste avdelningsingenjör** (26).

Dahlberg, K. E. A.

**Ingenjörer** (22).

Stenberg, B. H.; Dahlroth, J. A. (elektroingenjör); en vakant.

**Ingenjör** (19).

Vakant, *tf. Köhler, N. T.*

**Ingenjörer** (17).

Köhler, N. T., *tjl.* (se ovan), *tf. Sjögren, L. H.*; Österholm, N. E.; en vakant.

**Förste driftverkmästare** (16).

Ström, K. G.



*Konstruktörer (15).*

Sundberg, O. B. E., tjl.; Jarlstad, N. M.; två vakanta.

Två ritare.

*Driftbyrån.**Förste avdelningsingenjör (26).*

Fahlström, N. Å.

*Ingenjör (22).*

Behlander, S. R.

*Ingenjör (19).*

Leiby, G. K. G.

*Tekniker (15).*

Vakant.

*Skiftlaboranter (13).*

En vakant, *tf. Komény, J.*; två vakanta.

*Kontorsassistent (12).*

Lind, J. I. F.

Åtta transportkontrollanter, en *förste expeditiönsvakt*, två kanslibiträden, två kontorsbiträden.

*Laboratoriet.**Laboratorieföreståndare (26).*

Boklund, A. B. U. J.

*Ingenjör (24).*

Karlsson, K. H. R.

*Ingenjör (17).*

Vakant.

*Förste kemister (15).*

Rehnberg, E. G.; Ekman, O. O. S.

*Kemister (13).*

Lindberg, Inga-Lisa; Ekholm, f. Ohlson, Ulla V.; Dahl, B. F. E.

En *förman*, tre *första laboratoriebiträden*.

*Verkstadsavdelningen.**Förste avdelningsingenjör (26).*

Dagberg, K. A.

*Öververkmästare (17).*

Ihrén, T. E.

*Förste verkmästare (16).*

Eriksson, K. R.; Gode, S. E.

*Kontrollant (15).*

Lindholm, E. C.

Nio *verkmästare*, en *kontrollant*.

*Instrumentverkstaden.**Ingenjör (17).*

Törnberg, J. R. E.

En *verkmästare*.

*Tidskrivarekontoret.**Kammarsskrivare (15).*

Lindström, L. E.

En *förste kontorsskrivare*, två *kontorsskrivare*.

Antalet arbetare vid Värtagasverket var vid 1961 års början 324.

*Avdelningen för vattenproduktion.**Överingenjör (B 5).*

Holmberg, K. G. E. (förordn. t. o. m. <sup>31</sup>/<sub>12</sub> 1964).

En *förste kontorsskrivare*, en *kontorsskrivare*.

*Driften.**Driftbyrån.**Förste ingenjör (B 1).*

Anderberg, S. M.

*Förste avdelningsingenjör (27).*

Holmquist, P. H.

*Laboratorieföreståndare (27).*

Lundberg, B. E.

*Ingenjör (22).*

Tjäder, T. V.

*Ingenjörer (19).*

Ericsson, S. I.; Gauffin, B. S. (elektroingenjör).

*Norsborgsverket.*

Tel. 0753 + 281 00, 281 01, 281 02, 281 03.

*Maskiningenjör (19).*

Larsson, G. S.

*Förste maskinmästare (16).*

Johansson, E. J. E.

*Förste verkmästare (16).*

Sandström, A. S.

*Kontorsassistent (12).*

Törnquist, G. F.



IVS

Sex maskinmästare, fyra maskinister,  
en *förman*, en *tillsynsman*, ett kansli-  
biträde samt (vid 1961 års början) 41 arbetare.

## Lovöverket.

Tel. 72 01 80, 72 01 81, 72 04 45.

*Maskiningenjör* (19).

Thomsson, K. W. K.

*Förste maskinmästare* (16).

Öhman, O. E.

*Kontorsassistent* (12).

Kjellberg, H. W.

Fem maskinmästare, en kontorsskrivare  
samt (vid 1961 års början) 31 arbetare.

## Laboratorier.

## Norsborgsverket.

*Ingenjör* (19).

Lundblad, P. O.

*Förste kemist* (15).

Sikström, Å. V.

Trå laboratoriebiträden.

## Lovöverket.

*Ingenjör* (17).

Tullström, E. A.

*Kemist* (13).

Vakant, *tf.* Reuterskiöld, A. D. L.

Trå laboratoriebiträden.

Utrednings- och konstruktions-  
byrån.*Förste ingenjör* (B 2).

Björklund, H.

*Förste avdelningsingenjörer* (26).

Holm, B.; Salwén, C.-G.; Laasby, A. M.

*Avdelningsingenjörer* (24).

Andersson, K. E.; två vakanta.

*Ingenjör* (23, 124 kr.).

Persson, I.

*Ingenjörer* (22).

Avander, E. S. T., tjl. (se sid. 554), *tf.* Hed-  
ling, B. A. F.; Berfeld, B. G.; Andersson, L. O.

*Ingenjörer* (19).

Krantz, L. W.; Hedling, B. A. F., tjl. (se ovan);  
Lemoine, A. H.

*Ingenjörer* (17).

Uddgren, H. I.; en vakant.

*Konstruktör* (15).

Vakant.

Ett *första ritbiträde*, tre *ritbiträden*.

## Byggnadsavdelningen

(under omorganisation).

*Överingenjör* (B 3).

Hainer, N. G.

## Byggnadssektionen.

*Förste avdelningsingenjör* (26).

Nyström, N. V.

*Ingenjör* (20).

Jakobsson, K.-A.

*Ingenjör* (19).

Vakant, *tf.* Malmberg, A. H.

*Öververkmästare* (17).

Almstedt, G. B. E. (Högdalens reservoar, t.  
94 98 40).

*Förste verkmästare* (16).

Johansson, N. G. H. (Lovöverkets utvidgning, t.  
72 01 82).

En *verkmästare*, en *förman*, ett *för-  
rådsbiträde* samt (vid 1961 års början) 54  
arbetare.

## Montagesektionen.

*Avdelningsingenjör* (24).

Gillberg, E. G. R.

## Distributionsavdelningen

(under omorganisation).

*Överingenjör* (B 3).

Nordenstål, N. G. E.

En kontorsskrivare.

## Planeringsbyrån.

*Förste avdelningsingenjör* (27).

Svensson, E. D.

*Ingenjör* (22).

Edman, G. A.



*Förste verkmästare* (16).

Svensson, K. E.

Två förmän.

## Kartsektionen.

*Konstruktörer* (15).En vakant, *tf.* Arvör, K. R.; en vakant, *tf.* Öqvist, N. E.*Ritare* (13).En vakant, *tf.* Eriksson, S. O.; en vakant.En *ritare*, två *första ritbiträden*, sex *ritbiträden*.

## Rörnåtsbyrån.

## Verkmästarkontoret.

*Förste verkmästare* (Ex. 16).

Grandin, B. A.

En *förman*, två *verkmästarbeträden*.

## Tidskrivarkontoret

(för distributions-, installations- och byggnads-avdelningarna).

*Förste kontorsskrivare* (11).Vakant, *tf.* Ullén, E. B.Två *kontorsskrivare*.

## Norra rörnåtssektionen.

*Förste avdelningsingenjör* (26).Vakant, *tf.* Wahlgren, E. G.*Avdelningsingenjör* (24).Wahlgren, E. G., *tjl.* (se ovan).*Öververkmästare* (17).

Arvidsson, R. V.

*Förste verkmästare* (16).

Sjöberg, N. M. J.; Nilsson, S. R.; en vakant.

En *verkmästare*, elva *tillsynsmän*, tre *förmän*.

## Södra rörnåtssektionen.

*Förste avdelningsingenjör* (26).Vakant, *tf.* Granström, S. O.*Avdelningsingenjör* (25).Granström, S. O., *tjl.* (se ovan).*Öververkmästare* (17).

Karlsson, J. E. H.

*Förste verkmästare* (16).Liljekvist, J. G.; Rothsten, A. W.; en vakant, *tf.* Borg, G. A. H.En *verkmästare*, nio *tillsynsmän*, tre *förmän*.

## Nylägningssektionen.

*Avdelningsingenjör* (24).Vakant, *tf.* Uppered, P. V.*Ingenjör* (19).Uppered, P. V., *tjl.* (se ovan).*Öververkmästare* (16).

Andersson, A. W.

Två *verkmästare*.

## Elektriska sektionen.

*Förste verkmästare* (16).Gauffin, B. S., *tjl.* (se sid. 233), *tf.* Wicksell, N. I.

## Högzonerna.

Mosebacke pumpstation; t. 408218.

*Maskinmästare* (15).

Johansson, E. B.

Två *förste maskinister*.

## Maskinbyrån.

*Avdelningsingenjör* (24).Vakant, *tf.* Ahlberg, K. J. W.*Ingenjör* (22).Ahlberg, K. J. W., *tjl.* (se ovan).*Förste verkmästare* (16).

Runbäck, S. O.; Eriksson, H. V.

Två *verkmästare*, tre *förmän*, en *förste kontorsskrivare*, ett *verkmästarbeträde*, en *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*, två *kontorsbiträden*.

Antalet arbetare vid distributionsavdelningen var vid 1961 års början 240.

## Installationsavdelningen

(under omorganisation).

*Överingenjör* (B 3).

Lilje, C.-G.

Tekniska utredningar, statistik, konstruktionskontor, laboratorium.

*Avdelningsingenjör* (24).

Holmqvist, R. F. R.



Konstruktionskontoret.

*Ingenjör* (17).

Mårtenson, K. H., *tf.*

*Konstruktör* (15).

Vakant, *tf.* Härje, B. P.

*Ritare* (13).

En vakant, *tf.* Ljungman, T. B. B.; en vakant, *tf.* Waara, P. M.

Ett första ritbiträde, en kopist.

Laboratoriet.

*Ingenjör* (19).

Vakant.

*Förste kemist* (15).

Sydow, E. L.

En verkställare, en laborant, ett expeditionsbiträde, ett tekniskt biträde.

Gasförsäljning, propaganda,  
kundtjänst.

*Försäljningschef.*

Vakant.

*Förste kammarskrivare* (17).

Hultell, I. G. R.

*Kammarskrivare* (15).

Vakant, *tf.* Ericsson, E.-A.

Hemkonsulenter, provkök.

*Torsgatan 26, Sth VA.*

*Hemkonsulent* (15).

Vakant, *tf.* Cadenius, f. Almgren, B. Constance M.

*Hemkonsulent* (13).

Cadenius, f. Almgren, B. Constance M., tj. (se ovan), *tf.* Edlund, f. Nihlström, Ingrid M. A.

Norra utställningen.

Kungsgatan 54, Sth C; t. 22 30 60; utställningen hålles öppen 8,30—18, lördagar och dag före helgdag 8,30—15 (april—maj lördagar och dag före helgdag 8,30—13, juni—augusti 8,30—16,30, lördagar stängt).

*Utställningsföreståndare* (17).

Ceder, O. V.

Ett utställningsbiträde, ett kanslibiträde, ett kontorsbiträde.

Södra utställningen.

Blå Bodarna 4, Sth SÖ; t. 22 30 60; utställningen hålles öppen 8,30—18, lördagar och dag före helgdag 8,30—15 (april—maj lördagar och dag före helgdag 8,30—13, juni—augusti 8,30—16,30, lördagar stängt).

*Utställningsföreståndare* (13).

Sahlqvist, C. W.

Ett kanslibiträde.

Apparat- och verkstads-  
avdelningarna.

*Ingenjör* (22).

Vakant, *tf.* Tärnström, N. A.

*Ingenjör* (20).

Tärnström, N. A., tj. (se ovan), *tf.* Halldin, T. B.

*Öververkmästare* (17).

Eklund, S. S. E., tj. (se sid. 237), *tf.* Sundquist, S. B.

*Öververkmästare* (16).

Mårtenson, K. H., tj. (se ovan), *tf.* Daniels-son, K. E.

*Förste verkmästare* (16).

Sundquist, S. B., tj. (se ovan), *tf.* Jansson, G. M.  
Sex verkmästare, två tillsynsmän.

Apparat- och mätareavdelningarnas  
expedition.

*Förste kammarskrivare* (17).

Vakant, *tf.* Gustafsson, L. G. B.

Tre kontorsskrivare, sex kanslibiträden, fem kontorsbiträden.

Mätare- och kontrollbyrå.

*Avdelningsingenjör* (24).

Vakant, *tf.* Kjellstrand, G. H.

Besiktningsavdelningen  
(för gas- och vatteninstallationer).

*Ingenjör* (22).

Vakant, *tf.* Levander, G. E.

*Ingenjörer* (19).

Levander, G. E., tj. (se ovan); Kjellstrand, G. H., tj. (se ovan).



*Ingenjörer (17).*

Isaksson, N. J.; Halldin, T. B., tjl. (se sid. 236), *tf.* Eklund, S. S. E.; Lindvall, J. V. F.; Käck, G. B., tjl.

*Förste kontrollant (15).*

Hultman, S. E.

Tre *kontrollanter*.

*Mätareavdelningen.**Förste verkmästare (16).*

Gustafsson, A. E.

En *verkmästare*, en *förman*.

Antalet *arbetare* vid installationsavdelningen var vid 1961 års början 62.

**Elverket.**

*Tulegatan 7—13 (Pa: Fack, Sth 19; postgirokonton nr 80 och 2803); t. 23 65 40; expeditionstid: 8—16,30, lördagar och dag före helgdag 8—12,30 (april—september fredagar 8—16, lördagar stängt).*

Sedan frågan väckts genom en motion inom stadsfullmäktige framlade gasverksstyrelsen (jfr sid. 226) år 1889 ett förslag om anläggande av ett elektricitetsverk på Normalm, avsett för matning av 10 000 lampor men med möjligheter till utvidgning för matning av maximalt 30 000 lampor. Förslaget godkändes av fullmäktige och den 1 september 1892 kunde Brunkebergverket, beläget i hörnet av Regeringsgatan och Smålandsgatan, officiellt tagas i drift. Verket var utrustat med två likströmgeneratorer, vardera på 150 kW, drivna av ångmaskiner. Spänningen var  $2 \times 110$  V, och antalet anslutna lampor var vid starten ca 1 000. Utvecklingen hämmades till en början av flera samverkande faktorer, men sedan verket fått större rörelsefrihet växte det snabbt, och anläggningarna omfattade år 1899 fem aggregat på tillsammans 2 000 kW. Antalet anslutna lampor var vid denna tidpunkt 50 000. Ångmaskinerna voro i bruk ännu ett tiotal år men redan i samband med Värtaverkets tillkomst (se nedan) hade motorgeneratorer, anslutna till elverkets 6 kV nät, installerats i stationen. Stationen nedlades år 1931 och ersattes med en ny, modern understation, byggd på en närliggande tomt.

Vid sekelskiftet hade elkraften så befäst sin ställning, att stadsfullmäktige beslöt att ett ångkraftverk med därtill hörande understationer och ledningar skulle anläggas och vara så dimensionerat, att hela staden kunde förses med elektrisk belysning och kraft. Verket skulle byggas vid Värtan och samtidigt skulle tre understationer — Tulestationen, Katarinastationen och Kronobergsstationen — uppföras. Värtaverket levererade ström första gången år 1903. Dess ursprungliga maskinutrustning bestod av två ångmaskindrivna

triefasgeneratorer, vardera om 1 500 kW. Periodtalet var 25 p/s och spänningen 6 kV. I understationerna omformades energien med hjälp av motorgeneratorer till  $2 \times 220$  V likström. Såväl Värtaverket som understationerna har sedermera byggts om och utvidgats och nya understationer ha tillkommit. Ångmaskinerna i Värtaverket ha utbytts mot ångturbiner med en maximal effekt av 100 000 kW, och periodtalet har ändrats till 50 p/s. Verket är för närvarande tämligen omodernt och tjänstgör mest som reserv- och spetsbelastningsverk.

Stockholms försörjning med elkraft är numera huvudsakligen baserad på vattenkraftverken i Dalälven och älvarna i Norrland, där vattenfall och andelar i fall inköpts och utbyggts allteftersom efterfrågan på elektrisk energi ökats. Redan år 1905 inköptes ett flertal forsar i Dalälven för en blivande vattenkraftstation, och efter en del kompletteringsköp påbörjades byggandet av Untraverket år 1912. Den 23 december 1918 levererades första gången ström till Stockholm från Untraverket. Tre år senare avslutades första utbyggnaden. Då hade fyra aggregat, vardera på 7 500 kW, inmonterats. Ett femte aggregat på 10 000 kW insattes år 1936. Periodtalet var ursprungligen 25 p/s och överföringsspänningen till Stockholm 100 kV.

För att utbygga den nedanför Untraverket belägna Lanforsen bildade år 1926 Stockholms stad tillsammans med Sandvikens Jernverks Aktiebolag Lanforsens Kraftaktiebolag, i vilket staden ingick som delägare med 2/3 och Sandvikens Jernverks Aktiebolag med 1/3 av aktiekapitalet. Kraftverket togs i drift år 1930, en andra utbyggnad avslutades år 1931 och en tredje år 1948. Stockholms andel i Lanforsverket är ca 25 000 kW. Se även sid. 597.

År 1929 förvärfvade staden delägar rätt med 6/35 i de av Krångede Aktiebolag ägda Krångedefallen i Indalsälven. En första utbyggnad av Krångedeverket med två aggregat fullbordades år 1936, och efter ytterligare utbyggnader i flera etapper stod kraftverket fullt utbyggt med sex aggregat år 1947. Krångede Aktiebolag har inköpt ytterligare fallsträckor, och kraftverk ha utbyggts vid Gammelänge och Mörsil i Indalsälven samt Storfinnforsen och Ramsle i Faxälven. Stadens andel i Krångedebolagets kraftstationer är sammanlagt 77,1 MW mätt vid transformatorstationen i Horndal (se sid. 238).

År 1920 inköpte staden aktierna i Aktiebolaget Svarthålsforsen och förvärfvade därigenom äganderätten till större delen av Svarthålsforsen i Indalsälven. Någon omedelbar utbyggnad av fallet kom dock icke till stånd. Först år 1948 igångsattes arbetena härmed. Svarthålsforsverket togs i drift år 1954. Det är utbyggt för en fallhöjd av 14,5 m och har tre aggregat, vardera på ca 20 000 kW. Se även sid. 596.

Aktiebolaget Svarthålsforsen förvärfvade år 1938 huvudparten av den till ca 64 m uppgående fallhöjden i Järpströmmen, belägen mellan sjöarna



Kallsjön och Liten i Indalsälvens norra källarm. Det kort därefter påbörjade Järpströmsverket därstädes togs i drift år 1944. Det var då utrustat med två aggregat, vardera på 40 000 kW. Ett tredje aggregat av samma storlek togs i bruk år 1947.

År 1955 slöts mellan Aktiebolaget Svarthålsforsen och Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen ett avtal angående leverans av elektrisk kraft från Neaälven till staden. Avtalet godkändes av stadsfullmäktige den 19 september och av norska stortinget den 6 december 1955 (Kf 1956: suppl. nr 1). Neaälvsverket togs i drift år 1960. Dess genomsnittliga årsleverans till Stockholm är beräknad till ca 330 milj. kWh. År 1959 slöts ytterligare ett avtal med Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen om leverans av ca 200 milj. kWh per år från det blivande kraftverket Heggsetfoss i nedre Nea (Kf 1959: nr 20). Kraftverket beräknas vara driftfärdigt hösten 1962.

1950-talets kraftiga utbyggnad av Stockholm nödvändiggjorde en komplettering av stadens krafttillgångar med ett nytt ångkraftverk. Det stod därvid klart att ett kraftvärmeverk borde åstadkommas. Ett lämpligt underlag för värmeleveranser från detta verk befunnos de nya stadsdelarna i nordväst — Vällingby m. fl. — utgöra. År 1959 stod den nya anläggningen, Hässelbyverket, klar för invigning. Verket är beläget vid Mälarstranden i stadsdelen Hässelby Strand. Det är utrustat med tre ångpannor, som kunna eldas antingen med olja, med kol eller med båda bränsleslagen samtidigt. Tre ångturbiner finnas, som driva var sin generator. Generatoreernas sammanlagda effekt är 75 000 kW. Verket är dimensionerat för en värmeleverans av 150 milj. kcal per timme. Värmet distribueras i form av hetvatten i isolerade rörledningar, som i regel föra till värmeväxlare i fastigheternas källare.

År 1955 slöt elverket avtal med Graningeverkens aktiebolag om leverans av elektrisk kraft från Edensforsens kraftverk i Åseleälven. Innebördens därav är att praktiskt taget all energi, som produceras vid kraftverket, skall levereras till Stockholm. Kraftverket är utrustat med tre aggregat, som ha en sammanlagd effekt av 63 000 kW. Det togs i sin helhet i drift år 1957.

Samma år slöt industriverksstyrelsen också ett avtal med Sydsvenska Kraftaktiebolaget om ångkraftleverans t. o. m. år 1964 från Öresundsverket i Malmö. Genom detta avtal ställdes 27 000 kW av kraftverkets leveransförmåga till elverkets förfogande. Leveranserna påbörjades år 1958.

År 1957 slöts ett avtal mellan Graningeverkens aktiebolag och elverket om leverans av kraft från Kvistforsens kraftverk i Skellefteälven. Kraftverket utbyggs med två aggregat för en sammanlagd effekt av ca 125 MW och första aggregatet beräknas vara driftklart

våren 1962. Elverket skall enligt avtalet mot-taga kraftverkets halva kraftproduktion.

Under senare delen av 1950-talet ansågs atom-energien redan ha blivit en faktor att räkna med i fråga om elkraft- och värmeproduktion i industriell skala i vårt land. När stadsdelen Farsta vid den tiden stod i tur att utbyggas, beslöt stadsfullmäktige att för dess uppvärmning skulle anläggas ett atomvärmeverk. Med hänsyn bl. a. till att det var den första anläggningen i sitt slag i landet skulle »atomverket» utföras som en försöksanläggning. Det skulle förläggas till Ågesta i Huddinge kommun. Till grund för fullmäktiges beslut, som fattades den 28 januari 1957, låg ett mellan elverket och Aktiebolaget Atomenergi ingånget preliminärt avtal om att gemensamt anlägga ett sådant verk (Kf 1957: nr 3). Under vissa förutsättningar skulle verket utbyggas även för elkraftproduktion. Arbetena på Ågestaverket och kulvertledningarna för värmedistributionen påbörjades omedelbart. Då år 1958 atomenergiprojektet Adam i Västerås av kostnadsskäl slopades knöts även k. vattenfallsstyrelsen med sina resurser på området genom ett särskilt avtal till Ågestaverket. År 1960 beslöts definitivt att även kraftverksdelen av anläggningen skulle byggas ut. Därmed accentuerades ytterligare verkets karaktär av en experiment- och pionjäranläggning. Beslutet grundade sig på ett mellan elverket och några andra större kraftproducenter träffat avtal om samarbete på området (Kf 1960: nr 84). Innebördens av detta avtal är bl. a. att verkets kraftleveranser under den första tioårsperioden skola helt ställas till nämnda kraftproducenters förfogande. Ågestaverket utföres för en total effekt av 65 000 kW. Kraftproduktionen beräknas komma att uppgå till 50 milj. kWh per år.

I samband med byggandet av kraftverken vid Untra och Lanforsen byggdes kraftledningarna Untra—Stockholm och Lanforsen—Untra. Båda dessa linjer voro utförda för 100 kV. När Krångede-verket stod färdigt att tagas i bruk och det ankom på staden att överföra dess andel av kraften från transformatorstationen i Horndal till Stockholm, byggdes en 220 kV linje mellan Horndal och Skanstull med en avreningspunkt vid Solvalla, där nedtransformering till 100 kV skedde för sträckan Solvalla—Värten. Vid Skanstull byggdes en transformatorstation för nedtransformering till 30 kV. Vid utbyggnaden av Järpströmmen anlades en 220 kV linje mellan detta kraftverk och Horndal. Sträckan Järpen—Krångede byggdes av Aktiebolaget Svarthålsforsen och resterande sträcka av Linjeaktiebolaget Krångede—Horndal. Se även sid. 597.

Vid denna tidpunkt — år 1944 — överfördes alltså kraften från de norrländska kraftverken på 220 kV linjer, som voro anslutna till det framväxande 220 kV stamlinjenätet, under det att kraften från verken i Dalälven överfördes på 100 kV linjer, som ej voro anslutna till detta nät. Med



hänsyn till de avsevärda fördelar beträffande driftsäkerhet och utnyttjande av kraftverken i Dalälven, som kunde vinnas genom anslutning av dem till 220 kV nätet, påbörjades nu byggandet av 220 kV linjer Horndal—Untra, Untra—Värtan och Solvalla—Värtan jämte erforderliga transformatorer och ställverk. För att ytterligare öka driftsäkerheten och möjliggöra en smidig anslutning av nya transformatorstationer (primärstationer) och linjer förenades samtidigt transformatorstationerna vid Värtan, Skanstull och Solvalla med en 220 kV ringlinje. Sträckan Värtan—Skanstull måste dock av utrymmesskal byggas med 100 kV kablar med tillhörande transformatorer. Linjen Lanforsen—Untra bibehölls som 100 kV linje. Arbetena voro i huvudsak avslutade år 1951. Den fortsatta kraftiga ökningen av belastningen och exploateringen av de nordvästra ytterområdena medförde att Solvallastationen måste ersättas med en ny station (primärstation). Denna förlades till Beckomberga. Samtidigt framdrogs en ny 220 kV linje från k. vattenfallsstyrelsens station vid Överby till den nya stationen vid Beckomberga. År 1956 stod Beckombergastationen färdig att tagas i bruk i full omfattning. Kort därefter förstärktes även Skanstullstationens kapacitet genom att en ny 220 kV linje framdrogs dit från k. vattenfallsstyrelsens station vid Kolbotten. Denna linje togs i drift år 1959.

När ångkraftverket vid Värtan år 1903 togs i drift, skedde, som ovan nämnts, strömleveransen till understationerna och högsämningsabonnenterna med en spänning av 6 kV. I understationerna omformades spänningen med hjälp av motorgeneratorer till likström  $2 \times 220$  V, och detta distributionssystem användes ännu på 1920-talet. Genom den ökade belastningen hade då antalet kablar vuxit, så att de ej längre fingo plats i gatorna i stadens centrala delar. De utredningar, som gjordes ledde till att stadsfullmäktige år 1928 fattade beslut om betydande ändringar i fråga om distributionen. Ett nytt distributionsnät för 30 kV infördes, och de flesta understationerna, som tidigare matats direkt från Värtaverket, försågs med transformatorer 30/6 kV för anslutning till det nya 30 kV nätet. Redan vid 1950-talets början var emellertid såväl 30 kV nätet som 6 kV nätet så hårt belastat, att det visade sig nödvändigt att jämsides med 30 kV nätet införa ett distributionsnät för 100 kV och att börja koppla om 6 kV nätet till 10 kV. 1928 års beslut innebar också att distributionsspänningen för lågspänd energi successivt skulle ändras från 220 V likström till  $3 \times 220$  V växelström. Sistnämnda värde ändrades år 1942 till 380/220 V. Överkopplingen från likström till växelström påbörjades i ytterområdena, och likströmsdistributionen avvecklades först i Brännkyrka, Enske och Bromma. Senare utsträcktes arbetena även till de inre stadsdelarna. De ha dessutom forcerats för att hindra en ökning av likströmsbelastningen. Energileveransen för borgerliga be-

hov bestod år 1960 till 10,5 procent av likström  $2 \times 220$  V och till 89,5 procent av trefas växelström  $3 \times 220$  V och 380/220 V. För nedtransformeringen från 6 och 10 kV till lågspänd växelström funnos under året sammanlagt 747 transformatorstationer och -kiosker, var tillkommo 24 stolptransformatorer. Som ovan nämnts byggdes såväl Värtaverket som Untraverket ursprungligen för ett periodtal av 25 p/s. I samband med införandet av växelström för den lågspända distributionen beslöts också en övergång till 50 p/s. Övergången skedde successivt. År 1950 var den helt genomförd.

Stadens spårvägar och tunnelbana samt hamnkranarna matas med 600—650 V likström. För denna leverans voro understationerna tidigare försedda med särskilda omformare, men år 1929 började likriktare användas, och numera sker all omformning till 600 V likström med likriktare.

Stockholms totala förbrukning av elektrisk energi var år 1960 1,801 milj. kWh och belastningens högsta timmedelvärde var samma år 422,1 MW. Anskaffningsvärdet av verkets anläggningar inklusive aktier och andelar samt lån till Aktiebolaget Svarthålsforsen uppgick vid 1960 års slut till 692,2 milj. kr. och de ackumulerade avskrivningarna vid samma tidpunkt till 311,5 milj. kr. varefter kvarstår ett bokfört värde av 380,1 milj. kr., motsvarande verkets skuld till staden för lånelmedel, var till kommer 0,6 milj. kr. bestridda med förlagsmedel.

Den 19 december 1955 fastställde stadsfullmäktige i princip en ny struktur- och uppbördsorganisation för elverket (Utl. 1955: nr 373). Den innebär, att verket skall vara indelat i tre huvudavdelningar, nämligen en för ekonomiavdelningarna, en för anläggningsavdelningarna och en för driftavdelningarna. Direkt under direktören skola vidare sortera en utredningsbyrå och en ångteknisk avdelning (vilka f. n. ingå i anläggningsavdelningarna) och en personalbyrå. För närvarande sorterar under direktören även en försvarsbyrå. I ekonomiavdelningarna skola såsom f. n. ingå redovisningsavdelningen, försäljningsavdelningen, uppbördsavdelningen, inköpsavdelningen, halkortsbysen och organisationskontoret. I anläggningsavdelningarna skola ingå byggnadsavdelningen, elektriska anläggningsavdelningen, telebyrån, ledningsavdelningen, mekaniska verkstaden, distributionsavdelningen, arbetsarskyddskontoret, arbetsstudiekontoret och transportkontoret. I driftavdelningarna skola även i fortsättningen ingå centrala driftkontoret, kraftavräkningskontoret, byrån för framtidsplanering, stationsavdelningen, ångkraftavdelningen och vattenkraftavdelningen.

**Författningar.** Reglemente för Stockholms gasverk och elverk, antaget av SF 20 mars 1944, med ändr. (Kf 1944: nr 14, 1948: nr 18). Taxa för elektrisk ström, levererad från Stockholms elverk, antagen av SF 17 juni 1957 (Kf 1957: nr 34). Normaltaxan för lågspänd ström är 2,4 B kr. per år + 9 öre per kWh, där B



IVS

är grundavgiftens basvärde, bestämt efter lägenhetens storlek och art. Därjämte finnas enhets-taxa (40 öre per kWh), effektgränstaxa, tidgränstaxa och motortaxa (24 kr. per mätare och år + 25 öre per kWh) samt ett antal under avveckling varande specialtaxor.

Elverkets lågspänningstaxor innefatta 5 % statlig energiskatt. Enligt bemyndigande av stadsfullmäktige äger industriverksstyrelsen besluta om leverans av elektrisk energi till enstaka elektriska anläggningar utom staden.

*Direktör* (B 8)

(tjänstetillägg 3,744 kr.).

Berg, O. T. (förordn. t. o. m. 30/6 1964).

*Chefsingenjör* (B 6).

Ryman, E. S. (anläggningsavdelningarna).

*Överingenjör* (B 5).

Dagert, K. O. E. (driftavdelningarna).

*Ekonomidirektör* (B 5).

Sjögren, J. A. J. (ekonomiavdelningarna).

*Ingenjör* (22).

Hanström, C. H.

*Förste kontorsskrivare* (11).

Engl, f. Frey, Sonia M. H.

**Personalbyrån.**

*Sekreterare.*

Vakant (24) (tjänstemannaärenden); Danielson, G. L. (22) (kollektivavtalsärenden).

*Personalkonsulent* (17).

Wengman, G. A.

*Förste kammarsskrivare* (17).

Carlson, f. Sjögren, G. Vanja A.

*Kammarsskrivare* (15).

Norrevång-Wickberg, G. S. Margareta.

En kontorsskrivare, två kanslibiträden.

*Förtroendeläkare.*

Wihman, G. M.

**Försvarsbyrån.**

*Försvarsassistent* (19).

Källman, G. H.

En förrådsmästare, en förman, ett förrådsbiträde, en kontorsskrivare.

**Ekonomiavdelningarna.**

**Redovisningsavdelningen.**

*Förste intendent* (26).

Pihlstedt, E. E.

**Bokföringskontoret.**

*Kamrer* (22).

Axelsson, N. E. A.

*Förste kammarsskrivare* (17).

Wunge, N. G. J.; Grener, N. I.

*Kontorsassistent* (12).

Gillberg, A. Margareta.

Två kontorsskrivare, två kanslibiträden, tre kontorsbiträden, en expeditiionsvakt.

**Avlöningskontoret.**

*Byråassistent* (18).

Runngrén, E. G. K.

*Kammarsskrivare* (15).

Barentheim, Ulla G. A.

Tre kontorsskrivare, fyra kanslibiträden, nio kontorsbiträden.

**Kansliet.**

*Förste kammarsskrivare* (17).

Andberg, E. G.

*Kontorsassistenter* (12).

Edström, Berit E.; Fryklund, f. Jernström, Ingegerd E.

En övervaktsmästare, en kontorsskrivare, en förste expeditiionsvakt, fyra kanslibiträden, en första telefonist, sex kontorsbiträden, fyra telefonister, en expeditiionsvakt, sju expeditiionsbiträden.

**Kassan.**

*Kammarsskrivare* (15).

Carlsson, B. E.

*Kontorsassistent* (12).

Rihler, K. E.

En kontorsskrivare, en expeditiionsvakt.

**Försäljningsavdelningen.**

*Förste ingenjör* (B 1).

Welmer, P. G.

**Utredningskontoret.**

*Förste avdelningsingenjör* (26).

Björklund, S. O.



*Avdelningsingenjör (24).*

Vakant.

*Ingenjör (22).*

Kjellberg, G. R.

*Kontorsassistent (12).*

Gezelius, Brita A.

Ett kontorsbiträde, en *expeditionsvakt*.*Abonnenttjänsten.**Utställningsföreståndare (17).*

Porne, T. F.

*Hemkonsulent (15).*

Lundgren, M. Laila M.

*Elkonsulent (15).*

Ekestubbe, Margareta I. M.

*Förste utställningsbiträde (12).*

Lantz, A. Ch. F.

Ett utställningsbiträde, en *kontorsskriver*, ett *expeditionsbiträde*.*Abonnemangskontoret.**Förste byråassistent (19).*

Karlén, K. Hj. H.

*Kammarsskrivare (15).*

Jansson, K.-A. G.

*Kontorsassistent (12).*

Sjöstedt, T. Margit.

*Förste kontorsskrivare (11).*

Silfverling, Karin; Dahlgren, f. Karlsson, Ingrid E.; Deckmark, f. Johnson, Elsy G. D. M.

Tre *kontorsskrivare*, sju *kanslibiträden*, nitton *kontorsbiträden*, tre *expeditionsvakter*.*Abonnemangsundersökningen.**Förste byråassistent (19).*

Malmström, C. H.

*Kammarsskrivare (15).*

Hansell, B. G.

*Förste kontorsskrivare (11).*

Werner, Gunhild.

En *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträden*, tolv *kontorsbiträden*, två *expeditionsvakter*.*Kontrollkontoret.**Ingenjör (19).*

Fällman, C. H.

Åtta *kontrollanter*.*Uppbördsavdelningen.*

(Debitering av el-, gas-, vatten- och avloppsavgifter.)

*Förste intendent (26).*

Gilljam, E. W.

*Avläsningskontoret.**Kamrer (20).*

Rydberg, W. O.

*Förste kammarsskrivare (17).*

Jonsson, T. A.

*Kammarsskrivare (15).*

O'Konor, K. E.

Två *kontorsskrivare*, fem *kanslibiträden*, tre *kontorsbiträden*, en *expeditionsvakt*.*Förste mätarkontrollant (14).*

Brunnberg, E. M.

*Mätarkontrollant (13).*

Hellström, C. G.

Tio *uppbördsförmän*, tjugufyra *centraluppbördsmän*, sextiosju *uppbördsmän*, fyra *räkningsutbärare*.*Debiteringskontoret.**Kamrer (22).*

Lindbergh, E. L.

*Förste kammarsskrivare (17).*

Truving, R. U. I.

*Kammarsskrivare (15).*

Lejdström, H. B. C. J.; Trawé, B. G. H.; Holmer, K. Eva Ch.

*Kontorsassistenten (12).*

Erikson, Karin L. D.; Neveling, f. Wänn, Margit E.; Zättervall, f. Hultquist, Inga-Lisa M.

*Förste kontorsskrivare (11).*

Andersson, K. A.; Esthagen, f. Rydén, Elsa D.; Björkman, f. Bruneau, Marguerite, tjl. (se sid. 215), tf. Widén, S. M. C. (Greta); en vakant.

Sex *kontorsskrivare*, nio *kanslibiträden*, tjugutre *kontorsbiträden*, två *expeditionsvakter*, två *expeditionsbiträden*, tre *uppbördsmän*.*Krediteringskontoret.**Byråassistent (18).*

Hofstedt, J. E.

*Kammarsskrivare (15).*

Halling, G. K.; Jerrstedt, L. Å.



IVS

*Kontorsassistenter* (12).

Mesterton, f. Åberg, Ingrid S.; Lilja, Dagny E.

*Förste kontorsskrivare* (11).

Österberg, f. Bergstrand, Britta.

En *kontorsskrivare*, fem *kanslibiträden*, tio *kontorsbiträden*, nio *centralupp-börds män*.**Inköpsavdelningen.***Förste intendent* (26).

Wellin, H.

**Inköpskontoret.***Kamrerer* (20).

Bäck, J. E.; en vakant.

*Förste kammarsskrivare* (17).

Eriksson, E. H.; Allmér, K. G.; Ericsson, B.

*Kammarsskrivare* (15).Lefrell, E. G.; Johansson, R. A. L., tjl. (se sid. 148), *tf.* Holmberg, H. H. B.; Gustafsson, L. G. B., tjl. (se sid. 236), *tf.* Engh, G. B.*Kontorsassistenter* (12).

Engh, G. B., tjl. (se ovan).

Ett *kanslibitråde*, ett *kontorsbitråde*, en *expeditionsvakt*, ett *expeditionsbitråde*.**Räkningskontoret.***Förste kammarsskrivare* (17).

Cederholm, A. E.

*Kontorsassistenter* (12).

Brandt, Karin V. M.; Rånlund, T. A.

*Förste kontorsskrivare* (11).

Ljungsäter, Haydée E. L.

Ett *kanslibitråde*, tre *kontorsbiträden*, en *expeditionsvakt*.**Förrådskontoret.***Ingenjör* (20).

Molitor, A. W.

*Förste förrådsmästare* (15).

Landström, N. A.

*Kammarsskrivare* (15).

Dahlberg, K.-G.

*Kontorsassistenter* (12).

Sundbom, E. I.; Fredrikson, H. B.

*Förste kontorsskrivare* (11).

Burnert, T. E.

Fyra *förrådsmästare*, en *förrådsförman*, fem *förrådsbiträden*, en *kontorsskrivare*, en *första kopist*, fem *kontorsbiträden*, två *kopister* samt (vid 1961 års början) 16 *arbetare*.**Hålkortsbyrån.***Hålkortsföreståndare* (21).

Broberg, O. A.

*Förste hålkortstekniker* (15).

Lewné, E. G. V.

*Hålkortstekniker* (12).

Jägerlöv, B. E. E.

*Förste kontorsskrivare* (11).

Streijffert, f. Hansson, Britt A.

Två *förste hålkortsoperatörer*, en *hålkortsoperatör*, fyra *hålkortsbiträden*, två *kontorsskrivare*, ett *kanslibitråde*, fyra *stansoperatörer*, fem *stansbiträden*, en *expeditionsvakt*, fem *expeditionsbiträden*.**Organisationskontoret.***Kamrer* (20).

Sundkvist, B. H.

**Anläggningsavdelningarna.****Byggnadsavdelningen.***Byggnadschef* (B 4).

Nilsson, M. S.

**Konstruktionskontoret.***Förste avdelningsingenjör* (26).

Bergdahl, N. O.

*Avdelningsingenjör* (24).

Vakant.

*Ingenjörer.*Carlqvist, G. A. (22); Östman, P. A. (22); Wahlström, J. A. E. (19); Magnusson, J. E. (19); Malmberg, K. H. (19); Jacobson, H. (19); Nyholm, T. S. (19); Andersson, S. A. (19); Nilsson, S.-I. (17); en vakant (17), *tf.* Puskás, J.; en vakant (17).*Konstruktörer* (15).

Fajersson, f. Sved, Karin E.; Österlind, K. H.; en vakant.

*Ritare* (13).

Fyra vakanta.

Två *första ritbiträden*, två *ritbiträden*, en *expeditionsvakt*, ett *expeditionsbitråde*.



## Byggnadskontoret.

*Ingenjör* (28,416 kr.).

Grundsten, H. A. E.

*Ingenjör* (20).Grundsten, H. A. E., tjl. (se ovan), *tf.* Johansson, E. E.*Ingenjörer* (17).

Andersson, G. A.; Johansson, E. E., tjl. (se ovan).

*Förste verkställare* (16).

Skoog, K. Å.

Tre *verkmästare*, samt (vid 1961 års början) 61 *arbetare*.

## Kontrollantkontoret.

*Ingenjör* (22).

Samuelsson, R.

*Förste verkställare* (16).

Nimert, E. R.; Sköld, G. E. A.

En *verkmästare*, tre *vaktmästare* samt (vid 1961 års början) 7 *arbetare*.

## Utredningsbyrån.

*Förste ingenjör* (B 1).

Colding, K. G. S.

*Förste avdelningsingenjör* (27).

Vakant.

*Ingenjörer* (19).

Grönros, E. Hj.; Livéus, E. L.

*Laboratorieverkställe* (15).

Nordström, S. L.

En *verkmästare*, ett *verkmästarebiträde*, ett *biträde*, ett *expeditionsbiträde*.

## Elektriska anläggningsavdelningen.

*Överingenjör* (B 3).

Brismar, E. G.

## Upphandlingskontoret.

*Förste avdelningsingenjör* (27).

Aneer, S. I.

*Ingenjör* (22).

Törnstrand, J. S.

## Konstruktionskontoret.

*Förste avdelningsingenjör* (27).

Åsell, C. G.

*Ingenjörer*.

Larsson, J. E. (22); Löfman, L. G. (22); Hedbeck, E. K. V. (22); Frisk, E. Hj. Hj. (20); Jensen, B. O. H. (20); Hedbeck, E. K. V. (19), tjl.

(se ovan), *tf.* Holm, P. A.; Hanström, C. H. (19), tjl. (se sid. 240), *tf.* Hökstedt, G. E. M.; Sköld, E. W. (19); Gustafsson, B. G. F. (19); Olsson, S.-T. J. (19); Kihlberg, S.-E. (19); Hellström, S. (19); Broman, B. S. (19); Friberg, B. Ch. G. (19); Larsson, E. (17); Holm, P. A. (17), tjl. (se ovan), *tf.* Lindberg, R.; Hellström, S. (17), tjl. (se ovan), *tf.* Ramsell, H. A.; Broman, B. S. (17), tjl. (se ovan), *tf.* Ericsson, J. I.; Friberg, B. Ch. G. (17), tjl. (se ovan), *tf.* Jonasson, T. R. B.*Konstruktörer* (15).

Ramsell, H. A., tjl. (se ovan); Ericsson, J. I., tjl. (se ovan); Jonasson, T. R. B., tjl. (se ovan); Collin, A. E.; Svensson, S. G. Å.; Sjöstedt, F. E. L.; Lindberg, R., tjl. (se ovan); Gisselberg, S. H.; Hultgren, S. I.; Andersson, O. H. M.; Jeppsson, T. O.; Sahlqvist, L. A.; Liljestedt, I.; Larsson, L. M.; tre vakanta.

*Ritare* (13).

Wallner, U. I.; Billhammar, R. L.; åtta vakanta.

En *ritare*, ett *biträde*, en *expeditions-vakt*.

## Montagekontoret.

*Ingenjör* (22).

Berglund, E. M.

*Ingenjör* (19).

Fristedt, J. E.

*Förste verkställare* (16).

Lundberg, B. D.; Isaksson, E. O.; Jacquet, N. A.; Lindholm, K. H.; Hedström, K. R. M.; en vakant.

Fyra *verkmästare*, en *förrådsställare*, en *förman*, ett *förrådsbiträde* samt (vid 1961 års början) 59 *arbetare*.

## Investeringskontrollen.

*Ingenjör* (17).Hökstedt, G. E. M., tjl. (se ovan), *tf.* Grönstrand, C. W.*Konstruktör* (15).

Grönstrand, C. W., tjl. (se ovan).

## Telebyrån.

*Förste avdelningsingenjör* (27).

Nyquist, B. L. F.

*Ingenjörer*.Aderfelt, F. H. E. (22); Plato, A. G. (19); Ferm, K.-G. (19); Roos, E. L. (19); en vakant (17), *tf.* Brunskog, N.-Å.*Förste verkställare* (16).

Brunskog, N.-Å., tjl. (se ovan); Pedersen, E. S. Å.; Persson, G. A. F.



# *Konstruktör (15).*

Malmesäter, B. F.

En *verkmästare*, ett *kanslibitråde* samt (vid 1961 års början) 10 *arbetare*.

## *Ledningsavdelningen.*

### *Överingenjör (B 3).*

Larsson, K. E.

Ledningsnätkontoret.

### *Förste avdelningsingenjörer.*

Åke, N. O. (27); Haking, S. H. (26).

### *Avdelningsingenjörer (24).*

Bergstedt, A. E.; Nordin, B. F.

### *Ingenjörer.*

Persson-Sjörs, J. A. (22); Johansson, B. F. (22); Sandelin, H. R. (19); Damberg, O. E. (Ex 19); Djurberg, K.-E. (17); Karlsson, T. S. (17); två vakanta (17).

# *Konstruktör (15).*

Claeson, K. P. E.

## *Ritare (13).*

Ivræus, K. Y. L.; Thermænius, J. R. V. I.; Öqvist, N. E., tjl. (se sid. 235), *tf.* Persson, K. H. T.; Carlström, B. A.; Andersson, E. R.; Hessel, G. G.; Sellin, H. J.; Pettersson, B. I.  
Två *ritare*, två *ritbiträden*.

Kartkontoret.

### *Ingenjör (17).*

Asplund, G. A., tjl., *tf.* Eriksson, R. G. A.

### *Ritare (13).*

Eriksson, R. G. A., tjl. (se ovan), *tf.* Pernilind, P. Y.; Steiner, E. P.; Blücher, G. H.; Larsson, R. E.

Två *ritare*, tre *första ritbiträden*, fjorton *ritbiträden*.

Skaderegleringen och debiteringen.

### *Förste kammarskrivare (17).*

Rapp, A. M.; Söderström, S. E.

En *kontorsskrivare*, ett *kontorsbiträde*.

Arbetsledarkontoret, jordkabelnätet.

### *Ingenjör (19).*

Nilsson, J. K.

## *Öververkmästare (17).*

Pehrson, K. O.; Lundén, S. E. R.; Rydebrant, A. Å.; Temrell, R.

# *Förste verkmästare (16).*

Hammarstedt, E. V.; Lindgren, G. S.; Lindberg, D. J.; Billefors, B. Å.; Nordgren, C. K. G.; Thor, E. G.

## *Förste kontorsskrivare (11).*

Dahlberg, J. H.

Tretton *verkmästare*, en *förrådsmästare*, sex *förmän*, två *kontorsskrivare*, tre *verkmästarbiträden*, två *biträden*, ett *kanslibitråde*, två *expeditionsbiträden* samt (vid 1961 års början) 160 *arbetare*.

Arbetsledarkontoret, luftledningarna och gatu-belysningen.

### *Ingenjörer (17).*

Damberg, O. E., tjl. (se ovan), *tf.* Johansson, S. A.; Blücher, K. T.

# *Förste verkmästare (16).*

Larsson, H. W.; Johansson, S. A., tjl. (se ovan), *tf.* Bengtsson, J. B.; Carlsson, K. N. M.; Linné, B. G.; Landberg, B. H.; Westerberg, E. A. A.; Jonsson, K. O. G.

Fjorton *verkmästare*, fyra *förmän*, en *kontorsskrivare*, tre *verkmästarbiträden*, ett *biträde*, två *expeditionsbiträden* samt (vid 1961 års början) 101 *arbetare*.

## *Mekaniska verkstaden.*

### *Avdelningsingenjör (24).*

Lilja, K. E.

### *Ingenjör (19).*

Johnson, A. F.

# *Förste verkmästare (16).*

Jakobsson, J. R.; Månson, H. O.; Olofsson, O. P.

Två *verkmästare* samt (vid 1961 års början) 68 *arbetare*.

## *Distributionsavdelningen.*

### *Förste ingenjör (B 1).*

Wrangel, H. W.

Besiktningskontoret.

### *Förste avdelningsingenjör (26).*

Landén, K.-I.

### *Avdelningsingenjör (24).*

Vakant.

### *Ingenjörer.*

Rosenqvist, C. A. B. (19); Ovsjö, G. P.-O. (19); Elving, S. U. (17); Sundstedt, A. G. (17); Waldebäck, L. O. Z. (17); Johansson, R. E. (17); Fajersson, N. B. (17); Hellman, H. G. (17); Mardisoo, V. (17).



*Besiktningsmän (15).*

Jansson, H. R.; Granath, S. Å.; Elvesjö, B. L.;  
Kempke, G. A. A. M. F.

En *ritare*, sex *expeditionsbiträden*.

*Installatörstjänsten.**Förste kammarskrivare (17).*

Vakant, *tf.* Runblom, C. G. H.

*Kammarskrivare (15).*

Wisell, E. B.

*Kontorsassistenter (12).*

Eneroth, Wanda C.; Lundholm, E. H. B.

*Förste kontorsskrivare (11).*

Hanström, Britta E.; Wirth, Eva K.; Hansson,  
Inga-Lill.

Tre *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträ-*  
*den*, sex *kontorsbiträden*, fyra *expeditions-*  
*vakter*, två *expeditionsbiträden* samt (vid  
1961 års början) 3 *arbetare*.

*Mätarkontoret.**Avdelningsingenjör (24).*

Wikman, J. B.

*Ingenjör (19).*

Schwalbe, N. P. T.

*Förste verkmästare (16).*

Flenberg, C. U.; Johansson, K. H.; Larsson, A. B.

*Förste kontorsskrivare (11).*

Ring, J. A. R.

Sex *verkmästare*, två *verkmästarbeträ-*  
*den*, en *kontorsskrivare*, ett *kanslibiträde*,  
ett *kontorsbiträde*, en *expeditionsvakt* samt  
(vid 1961 års början) 48 *arbetare*.

*Installationskontoret.**Ingenjörer.*

Lindahl, V. E. (22); Selander, J. T. A. (19);  
Godeau, N. F. W. (Ex. 19); Fällman, C. R.  
(17); Person, S. O. G. (17).

*Öververkmästare (17).*

Godeau, N. F. W., [tjl. (se ovan), *tf.* Löwen-  
ström, S. H.

*Förste verkmästare (16).*

Löwenström, S. H., tjl. (se ovan).

*Kammarskrivare (15).*

Nilsson, E. G.

*Ritare (13).*

Lindén, E. B. V.

Nio *verkmästare*, en *förman*, ett *verk-*  
*mästarbeträde*, två *kanslibiträden*, två *verk-*  
*torsbiträden* samt (vid 1961 års början) 27  
*arbetare*.

*Ångtekniska avdelningen.**Förste ingenjör (B 1).*

Wernius, I. R.

*Förste avdelningsingenjör (26).*

Vakant.

*Ingenjör (22).*

Kihlman, O. E.

*Arbetsarskyddskontoret.**Säkerhetsingenjör (19).*

Hammarberg, L. B.

*Arbetsstudiekontoret.**Avdelningsingenjör (24).*

Jonsson, E. O.

*Arbetsstudieingenjör (20).*

Vakant.

*Arbetsstudietekniker (15).*

Holmberg, K. L.; Svenson, R. H.; Jonsson, S.  
G. O.; Imnell, K. A.

Ett *kontorsbiträde*.

*Transportkontoret.**Ingenjör (20).*

Danielsson, J. Hj.

*Transportmästare (16).*

Malmström, K. I.

En *verkmästare*, en *körselkontrollant*,  
en *förman*, en *kontorsskrivare*, ett *kansli-*  
*biträde* samt (vid 1961 års början) 22 *arbe-*  
*tare*.

*Driftavdelningarna.**Centrala driftkontoret.**Ingenjörer.*

Bengtsson, K. A. (22); Hedin, J. S. (22); Höök,  
A. F. (22); Lindqvist, S. H. (19); Berglin,  
A. A. (19); Bodén, O. G. (19).

*Tekniker (16).*

Lindemark, K. A. H.; en vakant.

*Kraftavräkningskontoret.**Avdelningsingenjör (24).*

Björkegren, E. A.



*Kontorsassistent (12).*

Collin, N. H.

*Förste kontorsskrivare (11).*

Eskilson, f. Almqvist, Britt-Marie.

En *förman*, två *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*.

*Byrån för framtidsplanering.*

*Förste avdelningsingenjör (26).*

Sjöström, V. I.

*Stationsavdelningen.*

*Förste ingenjör (B 1).*

Holmqvist, E. T.

*Förste avdelningsingenjör (26).*

Léven, Å. F.

*Ingenjörer (19).*

Linderstam, C.-A. J. E.; Dahlgvist, A. M.

*Öververkmästare (17).*

Clevsmo, K. L.; Järnebro, B. J.

*Förste verkmästare (16).*

Johansson, C. G. B.; Hamlund, J. G.; Lind, K. A.; Ivegren, B. E.; Hagström, J. W.; Forsberg, K. A. B.; Eriksson, B. L.; Ekström, J. C.-A.; Carlsson, G. A.; Evernäs, G. I. E.; Ahldén, H. V.; Nettelman, B. A. V.

*Laboratorieverkmästare (15).*

Ohrling, Å. L.

*Primär-, tryckpunkts- och understationerna.*

*Beckombergastationen (primärstation).*

*Söderbergavägen, Vällingby; t. 37 84 86.*

*Brunkebergstationen (tryckpunktsstation).*

*Mäster Samuelsgatan 21, Sth C; t. 11 08 73.*

*Danviksstationen.*

*Älsnögatan 12, Sth SÖ; t. 43 92 33.*

*Djurgårdsstationen.*

*Singelbacken, Djurgården, Sth NO; t. 61 38 23.*

*Enskedestationen.*

*Enskedevägen 40, Enskede; t. 49 46 10.*

*Gubbängsstationen.*

*Långvägen, Enskede; t. 94 24 09.*

*Högalidsstationen.*

*Krummakargatan 33, Sth SÖ; t. 43 14 57.*

*Katarinastationen.*

*Östgötagatan 14, Sth SÖ; t. 41 37 76.*

*Kronobergsstationen (tryckpunktsstation).*

*Kungsholmsgatan 55—57, Sth K; t. 50 75 06.*

*Lillsjöstationen.*

*Löfväsvägen 43—45, Bromma; t. 25 68 02.*

*Munkbrostationen.*

*Munkbrogatan 8, Sth C; t. 21 31 02.*

*Nackastationen.*

*Värmdövägen 87, Nacka; t. 16 60 01.*

*Nybohovsstationen.*

*Södertäljevägen, Sth SV; t. 45 30 90.*

*Skanstullsstationen (primärstation).*

*Hammarbyvägen 14, Sth 20; t. 41 92 38.*

*Tegnérstationen.*

*Kammakargatan 72, Sth VA; t. 11 98 51.*

*Tulestationen.*

*Kungstensgatan 23 (Pa: Fack, Sth 19); t. 32 27 57.*

*Ulvundastationen.*

*Ulvundavägen 104, Bromma; t. 28 83 55.*

*Vällingbystationen.*

*Lyckselevägen 37—39, Vällingby; t. 38 20 40.*

*Västbergastationen.*

*Dansbanevägen 61—63, Hägersten; t. 45 52 80.*

*Västertorpsstationen (primärstation).*

*Västertorpsvägen 39, Hägersten; t. 46 55 90.*

*Älvsjöstationen.*

*Sjättenovembervägen 188, Älvsjö; t. 47 25 25.*

*Ängbystationen.*

*Per Ekströms Väg 19, Bromma; t. 37 09 25.*

*Östermalmsstationen.*

*Gumshornsgatan 2, Sth Ö; t. 62 60 53.*

Härutöver finnas trettiosju helautomatiska likrikstarstationer.



Vid primär-, tryckpunkts- och understationerna trettiofem *verkmästare*, fyrtionio *stationsmästare*, femtiotre *förmän* samt (vid 1961 års början) 70 *arbetare*.

### Ångkraftavdelningen.

#### Förste ingenjör (B 1).

Svedblad, P. T.

#### Värtaverket.

*Sth 37*; kontoret: t. 63 08 40; kontrollrummet: t. 62 44 47; maskinmästarkontoret: t. 63 08 40.

#### Förste avdelningsingenjör (26).

Vakant.

#### Ingenjörer.

Vakant (22); Kåberg, S. G. (19).

#### Maskiningenjör (19).

Vakant.

#### Förste maskinmästare (16).

Söderman, J. F.; Holmgren, A.; Palmqvist, E. G.

#### Öververkmästare (17).

Eriksson, G. I. Hj.

#### Förste verkmästare (16).

Johansson, K. R.; Bingström, F. E.

#### Konstruktör (15).

Isgren, N. E.

#### Ritare (13).

Vakant.

Fyra *verkmästare*, tre *stationsmästare*, sex *maskinmästare*, tjugutva *förste maskinister*, en *förman*, ett *biträde*, en *vaktmästare* samt (vid 1961 års början) 66 *arbetare*.

#### Förste kammarsskrivare (17).

Trotter, J. K.

Tre *kontorsskrivare*, ett *kanslibiträde*, två *kontorsbiträden*, ett *expeditionsbiträde*.

#### Hässelbyverket.

Vassbrinken 2, Vällingby; t 38 01 00.

#### Förste avdelningsingenjör (26).

Lundesten, F. S.

#### Avdelningsingenjör (24).

Wenström, L.-O. H.

#### Maskiningenjör (19).

Lion, G. E., tjl. (se sid. 255), tf. Hallin, N. J. I.

#### Öververkmästare (17).

Sjöberg, C. H.

#### Förste verkmästare (16).

Hallin, N. J. I., tjl. (se ovan), tf. Nilsson, B. K. V.; Danielsson, S. G. (Ex.)

#### Förste maskinmästare (16).

Nilsson, B. K. V., tjl. (se ovan), tf. Larsson, L. H.; Cedenhag, G. O. F.; Danielsson, S. G., tjl. (se ovan), tf. Höglund, T. I.; Östlund, S. A.

Åtta *maskinmästare*, fem *stationsmästare*, tre *verkmästare*, fyra *förste maskinister* samt (vid 1961 års början) 3 *arbetare*.

#### Förste kammarsskrivare (17).

Lanbert, K. G. L.

#### Förste kontorsskrivare (11).

Anulf, K. G. M.

En *kontorsskrivare*, ett *kanslibiträde*, ett *kontorsbiträde*, två *vaktmästare*, ett *expeditionsbiträde*.

#### Ågestaverket.

Farsta; t. 94 04 60.

#### Maskiningenjör (19).

Kjerrulf, I. H. R.

#### Förste maskinmästare (16).

Wiklund, E. M.

Fyra *förste maskinister* samt (vid 1961 års början) 12 *arbetare*.

#### Untraverket.

(Vattenkraft.)

Mehedeby; t. 0293 + 400 88 eller 401 57.

#### Avdelningsingenjör (24).

Lindborg, D. E.

#### Förste verkmästare (16).

Hedén, K. A.

#### Kontorsassistent (12).

Flyckt, G. F.

Fyra *stationsmästare*, fem *förmän*, ett *förrädsbiträde* samt (vid 1961 års början) 21 *arbetare*.

### Belysning av gator och allmänna platser.

Elverket ombesörjer elektrisk belysning av gator och allmänna platser.

Antalet för offentlig belysning avsedda lampor utgjorde vid 1960 års slut 58 432 st., därunder 46 901 glödlampor, 3 222 kvicksilverlampor, 5 067 blandljuslampor, 2 911 natriumlampor, 56 lysrörsarmaturer samt 275 trafikarmaturer trafikfyrrar m. m.



IVS

Den elektriska gatubelysningen tändes och släckes av stationspersonal genom ett fjärrmanöversystem, vilket år 1960 registrerade en brinntid av 3 953 timmar. Antalet lampbyten under år 1960 utgjorde 120 982 st. Tillsyn av gatubelysningen och verkställandet av erforderliga lampbyten ombesörjes av c:a 20 lampskötare.

Vatten-, gas- och elektricitetsledningsentreprenörer.

Fullständig förteckning över de av industri-verkstyrelsen antagna gas-, vatten- och elektricitetsledningsentreprenörerna finnes i telefonkatalogens yrkesregister samt i Stockholms Adresskalender.



## Stockholms stads hamnstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

### Hamnstyrelsen.

*Katarinavägen 13 A (Pa: Fack, Sth 15; postgirokonto nr 3115); t. 44 09 20 (växel). Styrelsen sammanträder i regel var tredje helgfri måndag kl. 11.*

För handläggning av bl. a. vissa ärenden rörande Stockholms hamn fanns före år 1846 en särskild kommunal institution, benämnd »kommitté för börs-, bro- och hamnbyggnader» (jfr sid. 109). Dess uppgifter övertogs nämnda år av drätselkommissionen. Under denna tillsattes bl. a. en kajbyggnadsdirektion och en slussplansstyrelse. Då drätselnämnden inrättades år 1864 överflyttades handläggningen av frågor rörande stadens hamnväsende till denna. Ett år 1875 väckt förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse avsågs sedermera av stadsfullmäktige. År 1899 beslöt emellertid fullmäktige, efter en på föranstaltande av beredningsutskottet (jfr sid. 124) företagen utredning, att antaga en sådan ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden att denna nämnd icke blott ålades det allt ve utåt i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen. Beslutet vann k. m. t. s. bifall. Nämnden fick därvid även rätt att tillsätta särskilda delegerade för handläggning av hamnärenden (»hamndelegerade»). År 1903 väcktes inom stadsfullmäktige åter en motion om upprättande av en särskild hamnstyrelse. Motionen resulterade i att fullmäktige, efter erforderlig utredning, den 16 mars 1908 beslöt inrätta *Stockholms stads hamnstyrelse*. Styrelsen trädde i verksamhet den 1 januari 1909.

I samband med ombildningen av den centrala stadsförvaltningen år 1920 (jfr sid. 124 o. 143) genomfördes också en omorganisation av hamnväsendet. Bland de därvid genomförda organisatoriska förändringarna märkes särskilt överförandet av byggnadskontorets hamnavdelning från drätselnämndens andra avdelning till hamnstyrelsen, där den erhöi benämningen hamnbyggnadsavdelningen, samt inrättandet av befattningen som hamndirektör. År 1921 ändrades hamnstyrelsens sammansättning därhän att, utöver de av stadsfullmäktige valda ledamöterna, skulle k. m. t. och Stockholms handelskammare utse vardera en ledamot (se sid. 250).

Stockholms hamn utgöres av de hamnanläggningar och vattenområden, som äro belägna inom Stockholms hamnområde, vars gränser äro av k. m. t. fastställda den 27 september 1878, 15 juli 1881, 1 mars 1912, 14 februari 1919, 1 februari 1924, 3 februari 1928 och 5 juli 1929 (se karta sid. 730). Hamnen består av två i förvaltningshänseende skilda delar, tullhamnen och frihamnen. Den förra förvaltas av hamnstyrelsen, den senare beträffande anläggningarna av hamnstyrelsen men med avseende på rörelsen av Stockholms frihamnsaktiebolag (se sid. 598). Stockholms hamn har en kajsträcka av 16,500 m. Hamnens vattenområde omfattar c:a 1.500 hektar och dess markområde 206 hektar. Sammanlagda golvarealen för godsutläggning i av hamnen uppförda varuskjul, magasin och tullbyggnader utgör 140,000 kvm. Hamnens järnvägsspår ha en sammanlagd längd av 73,600 m. Kajerna äro till en längd av 9,600 m försedda med kranspår. Antalet hamnen tillhöriga kranar är 152, varav 146 kajkranar och 6 pontonkranar.

Nu gällande instruktion för hamnstyrelsen antogs av stadsfullmäktige den 25 april 1960. Enligt denna har hamnstyrelsen till uppgift att handha stadens hamnväsen och förvalta till hamnen hörande egendom och affärsrörelse. Det åligger därvid styrelsen att tillgodose hamnrörelsens behov av hamnanläggningar med tillhörande anstalter, redskap, materiel och dylikt; att sörja för hamnrörelsens behov av isbrytning; att uppbära hamnväsendet tillkommande avgifter; att underställa stadsfullmäktige förslag till taxor å hamnavgifter, sluss- och broavgifter, hamnordning och trafikföreskrifter, själv utfärda ordningsföreskrifter och taxor för begagnande av hamnrörelsens anläggningar, redskap och materiel samt underställa överståthållarämbetet taxor för kvarliggande gods och hamnlotsning; att, i den utsträckning skyldighet för staden förefinnes, tillgodose tullverkets behov av byggnader, lokaler och inventarier; att handha driften av stadens rörliga broar samt att efter gatunämndens uppdrag utföra konstruktions-, byggnads- och underhållsarbeten beträffande stadens broar; att ombesörja de angelägenheter i övrigt, vilkas vård av stadskollegiet till styrelsen överlämnas; samt att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, borgarråden, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas.



Styrelsen äger uppdraga åt särskild inom styrelsen bildad avdelning (delegation) eller åt ledamot av styrelsen eller åt tjänsteman, lydande uuder styrelsen, att på villkor, som styrelsen äger föreskriva å styrelsens vägnar fatta beslut i ärenden, som röra upphandlingar, försäljningar av lös egendom, entreprenader, transporter och utförande av arbeten eller upplåtelse av allmän plats samt andra nyttjanderättsupplåtelse.

Under hamnstyrelsen lyder hamnförvaltningen, vars chef är hamndirektören. Vid sammanträde med styrelsen skall hamndirektören närvara med rätt att deltaga i överläggningen samt att därvid framställa förslag och få sin mening antecknad i protokollet.

Hamnstyrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, av vilka en ledamot jämte en suppleant utses av vardera k. m:t och Stockholms handelskammare samt fyra ledamöter jämte fyra suppleanter av stadsfullmäktige. Samtliga ledamöter och suppleanter utses för två år i sänder, varvid halva antalet avgår varje år. Styrelsen utser vid början av varje tjänstgöringsår vice ordförande.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter och suppleanter ägde rum för åren 1960—1961 den 14 december 1959 (fyllnadsval den 20 juni 1960) och för åren 1961—1962 den 8 december 1960.

**Författningar.** Instruktion för Stockholms stads hamnstyrelse, antagen av SF 25 april 1960 (Kf 1960: nr 29). K. brev 31 jan. 1941 med särskild föreskrift rör. sammansättningen av Stockholms stads hamnstyrelse (Kf 1940: nr 65).

### Stat 1961.

|                                                    | Drift-<br>budgeten | Kapital-<br>budgeten |
|----------------------------------------------------|--------------------|----------------------|
| Skattemedel                                        |                    |                      |
| Utgifter . . . . .                                 | 52 951 400         | —                    |
| Inkomster . . . . .                                | 51 833 400         | —                    |
| Överskjutande utgifter                             | 1 118 000          | —                    |
| Lånemedel                                          |                    |                      |
| Utgifter (inkl. efterbe-<br>beviljningar för 1960) | —                  | 3 064 000            |

### Hamnstyrelsens ledamöter.

#### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

**Agrenius, G. B.**, borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset vardagar efter överenskommelse.

#### Vice ordförande.

**\*Stridsberg, H. A.**, ombudsman (utsedd av stadsfullm.).

#### Övriga ledamöter.

**Lindskog, C. P. F.**, direktör (utsedd av k. m:t).

**\*Nordin, E. A.**, försäkringsdirektör, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

**\*Sahlin, K. Å.**, direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).

**Sundin, T. W.**, tullpackhusförmän (utsedd av stadsfullm.).

**Svensson, H. G. E.**, byråsekreterare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

### Suppleanter<sup>1)</sup>.

**Andersson, B. D.**, redaktör (utsedd av stadsfullm.).

**\*Blom, S. T. L.**, sekreterare, stadsfullm. (utsedd av Stockholms handelskammare).

**Boudrie, N. H.**, ombudsman (utsedd av k. m:t).

**Claesson, V. O.**, kassör, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

**\*Orre, O. S. W.**, f. d. direktör (utsedd av stadsfullm.).

**\*Widegren, K. R.**, civilingenjör (utsedd av stadsfullm.).

### Sekreterare.

**Nordström, A. A. T.**, hamnsekreterare (se sid. 251); tel. efter växlens stängning: 44 09 30; mottagningstid: 10—11.

### Hamnstyrelsens delegerade.

**Agrenius, G. B.**, ordf.; **Stridsberg, H. A.**, vice ordf.

### Revisorer.

Stadsfullmäktige utse vartannat år i december tre revisorer jämte två suppleanter för granskning av hamnstyrelsens räkenskaper och förvaltning under de två nästföljande åren. Nuvarande revisorer och suppleanter äro utsedda för åren 1960—1961.

**\*Eriksson, E. G.**, kammarskrivare, ordf.

**\*Lindestam, K. W.**, f. d. kassör.

**\*Sörblad, G. P. F.**, förste revisor.

### Suppleanter:

**\*Crammer, S. Å. L.**, ombudsman.

**\*Ihrfors, A. C.-J.**, civilekonom, stadsfullm.

### Hamnstyrelsens taxekommitté.

Den 16 december 1946 beslöt hamnstyrelsen tillsätta en kommitté med fem ledamöter för revision av gällande hamn-, kanal- och sluss-

<sup>1)</sup> Vid förfall för de av stadsfullmäktige valda ledamöterna skola suppleanterna enligt beslut av styrelsen inträda i följande ordning: för ordföranden suppleanterna Orre, Widegren, Claesson och Andersson; för vice ordföranden och ledamöterna Sundin och Svensson suppleanterna Claesson, Andersson, Orre och Widegren; för ledamoten Nordin suppleanterna Widegren, Orre, Claesson och Andersson.



taxor i Stockholm. En representant för Stockholms rederiförening skulle deltaga i kommitténs arbete. Val av ledamöter ägde rum samma dag.

### Ledamöter.

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Linder, N. H. H., hamndirektör; Lindskog, C. P. F., direktör; Stridsberg, H. A., ombudsman; Örré, O. S. W., f. d. direktör.

### Sekreterare.

Nordström, A. A. T., hamnsekreterare (se nedan).

### Hamnförvaltningen.

Katarinavägen 13 A, 3 tr. (Pa: Fack, Sth 15); t. 44 09 20 (växel); expeditionstid 8,15—16,30, lördagar och dag före helgdag 8,15—13,15 (april—september fredagar 8,15—16, lördagar stängt).

De hamnstyrelsen åliggande uppgifterna handläggas under hamndirektören å sex avdelningar, förutom hamndirektörens kansli, nämligen personalbyrån, räkenskapskontoret, hamnkassakontoret, hamnkontoret, hamnbyggnadsavdelningen och maskinavdelningen.

**Författningar.** Instruktion för hamndirektören, fastställd av hamnstyrelsen 11 maj 1923, med ändr. (Kf 1923: nr 19, 1936: nr 67). Instruktion för hamnstyrelsens sekreterare och ombudsman, fastställd av hamnstyrelsen 6 maj 1942 (Kf 1942: nr 28).

### Hamndirektör (B 7).

Linder, N. H. H. (förordn. t. o. m. <sup>31</sup>/s 1963); mottagningstid: 10—11.

### Hamndirektörens kansli.

### Hamnsekreterare (B 1).

Nordström, A. A. T.; tel. efter växels stängning: 44 09 30.

### Utredningsman (26).

Vakant.

### Kontorsassistent (12).

Forsberg, Ingrid M.

### Förste vaktmästare (9)

(nuv. inneh. 10).

Westerdahl, E. O.

### Personalbyrån.

Personalbyrån handlägger frågor rörande anställning och entledigande av tjänstestats- och kollektivavtalsanställd personal, avlöningsuträkning m. m.

### Personalsekreterare (24).

Hugo, A.

### Kammarskrivare (15).

Niklasson, G. H. R.; Westergren, C. E.

En *förste kontorsskrivare*, fem *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*.

### Förtroendeläkare.

Wihman, G. M. (se sid. 230).

### Räkenskapskontoret.

Räkenskapskontoret har bl. a. till uppgift att ombesörja förandet av nödiga räkenskaper, att öva tillsyn över att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter samt att handha förvaltning och upplåtelse av till hamnen hörande byggnader, områden och annan egendom, i den mån detta ej åligger annan avdelning.

**Författning.** Instruktion för hamnkamraren, fastställd av hamnstyrelsen 11 maj 1923 (Kf 1923: nr 21).

### Hamnkamrer (26).

Leijon, R. M., tj. (se sid. 171), *tf.* Sundmark, O. F.; tel. efter växels stängning: 43 00 61; mottagningstid: 10—12.

### Förste kammarskrivare (17).

Larsson, T. A., tj. (se sid. 252); Farman, C. H.

### Kontorsassistenter (12).

Carlsson, B. J. S.; Larsson, Elna E.; Örnehed, f. Widlund, Elsa O.

En *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträden*, två *kontorsbiträden*, fyra *expeditionsvakter*, tre *expeditionsbiträden*, en *telefonist*.

### Hamnkassakontoret.

**Expeditionstid:** 9—16, lördagar och dag före helgdag 9—13; tel. efter växels stängning: 44 09 27.

Hamnkassakontoret ombesörjer debitering och uppbörd av hamnen tillkommande avgifter med undantag av hamnavgifter för varor, ankommande från utrikes ort, samt av transitmagasinshyror, vilka avgifter uppbäras av tullverket.

**Författningar.** Hamntaxa för Stockholm, fastställd av k. sjöfartsstyrelsen 18 febr. 1961 (Kf 1961: nr 2). Taxa å hamnlotsavgifter, fastställd av ÖA 19 aug. 1957 (Kf 1957: nr 40). Taxa för gods, som efter viss tid kvarliggare å stadens kajer m. m., fastställd av ÖA 1 okt. 1952 (Kf 1952: nr 66).



*Intendent (22).*

Sundmark, O. F., tjl. (se sid. 251), *tf. Larsson*, T. A.

*Förste kammarskrivare (17).*

Aulander, S. E.

*Kammarskrivare (15).*

Ramsin, B.; Hesselgren, K. F.

*Kontorsassistent (kassör) (12).*

Nilsson, f. Larsson, A. A. Linnéa.

En *förste kontorskrivare*, tre *kontorskrivare*, fem *kanslibiträden*, tre *kontorsbiträden*.

**Hamnkontoret.**

*Expeditionstid: 8—16,30, lördagar och dag före helgdag 8—13; tel. efter växelns stängning: 44 09 21, 44 09 22.*

Hamnkontoret handhar hamnrörelsens drift och därmed sammanhängande ärenden samt övertvakar efterlevnaden av för hamnen gällande föreskrifter.

För allmän ordning och säkerhet i hamnen svarar polisen. Vid denna finnes inrättad en särskild avdelning, hamnavdelningen, för tjänstgöring inom till hamnen hörande områden på land och vatten (se sid. 99).

*Författningar.* Hamnordning för Stockholm, fastställd av ÖA 9 juni 1959 (Kf 1959: nr 26). Reglemente för Stockholms hamn, fastställt av hamnstyrelsen 29 juni 1959 (Kf 1959: nr 59). Föreskrifter för trafikerande av Hammarbyleden, fastställda av ÖA 9 juni 1959 (Kf 1959: nr 27). Ordningsföreskrifter för Karl Johansslussen, fastställda av ÖA 9 juni 1959 (Kf 1959: nr 30). Slusstaxa för Stockholm, fastställd av k. sjöfartsstyrelsen 11 dec. 1958, med ändr. (Kf 1958: nr 64, 1960: nr 98). Instruktion för hamnkaptenen, fastställd av ÖA 18 febr. 1924 (Kf 1924: nr 10).

*Hamnkaptén (26).*

Hermanson, K. A. H. (förordn. t. o. m. <sup>31/7</sup> 1962); tel. efter växelns stängning: 43 70 29; träffas säkrast 15—16.

*Biträdande hamnkaptén (22).*

Sundberg, E. O. G.; tel. efter växelns stängning: 44 09 24.

*Kontorsassistent (12).*

Salvik, E. E.

Två *hamnförmän* (varav en vid Norra Station), ett *kanslibitråde*, en *motorbåtsförare*.

**Hamnlotskontoret.**

*Katarinavägen 13 B, n. b.; t. 42 95 50; tel. efter växelns stängning 44 09 23.*

*Hamnlotsförman (21).*

Söderman, J. H.

*Hamnlotsar (20).*

Nordgren, P. J.; Larsson, A. B.; Röhl, R. R. E.; Dubois, S. O.; Frånlund, F. E. J.; Öhman, P. R.; Ljungström, K. H.

*Hamnlotsar (tillf. 20).*

En vakant, *tf. Östlund*, M. S.; en vakant, *tf. Adfeldt*, A. B.

**Hamnstyrmansexpeditioner.**

*Expeditionstid: 7—16,30, lördagar och dag före helgdag 7—12.*

**Skeppsbron.**

*Tullhus nr 3, Skeppsbron, Sth C; t. 11 78 76.*

*Hamnstyrman (15).*

Ahlbom, E. G.

**Stadsgården.**

*Danviksgatan 1, Sth SÖ; t. 42 89 56.*

*Hamnstyrman (15).*

Jansson, K. R.

Fyra *hamnförmän*, en *kontorskrivare*.

**Hammarbyhamnen.**

*Kajplats 28; t. 40 32 43.*

*Hamnstyrman (15).*

Hedström, E. G.

Två *hamnförmän*.

**Värtan.**

*Kommunalhuset, Värtan; t. 61 14 60.*

*Hamnstyrman (15).*

Nilsson, I. A.

Tre *hamnförmän*.

**Isbrytarfartygen.**

*Motorfartyget »Starkodder».*

*Tel. 10 02 98.*

*Bogserbåtsbefälhavare (15).*

Nylander, R. A. W.

*Maskinchef (14).*

Nordström, K. B.

Övrig personal tillfälligt anställd.



Ångfartyget »Sankt Erik».

Tel. 68 04 15.

Maskinchef (16).

Asplund, G. Å.

Befälhavare och övrig personal å isbrytarfartyget »Sankt Erik» utses för varje gång fartyget sättes i verksamhet.

## Slussar.

År 1634 byggdes i Söderströms södra strömfåra en sluss av trä. Redan efter några år ombyggdes den och bekläddes med tegel. Den första slussordningen utfärdades år 1642. Denna sluss ombyggdes och utvidgades därefter vid flera tillfällen (bl. a. på 1740-talet av Polhem). Då den sedermera blev för liten för den växande sjöfarten, anlades i norra strömfåran vid Karl Johans Torg en ny slussbyggnad. Denna blev färdig år 1850.

I samband med den genomgripande omregleringen av slussområdet på 1930-talet anlades ny sluss c:a 45 m söder om den tidigare slussgraven, vilken därvid gjordes om till avtappningskanal. Samtidigt överbyggdes slussen med fasta broar på en höjd av 5,4 m över Mälarens medelvattenyta. Den har därför numera en mycket begränsad användning för handelssjöfart.

Slussen vid Skanstull (Hammarbyslussen) anlades i samband med byggandet av Hammarbyleden. Den öppnades provisoriskt år 1926 och var färdigbyggd år 1929.

I sammanhang med byggandet av farleden mellan Hammarby sjö och Långsjön (i Nacka) anlades staden en mindre sluss (avsedd för fartyg om högst 1,5 m djupgående) i Sicklasundet. Den togs i bruk år 1930.

## Slusskontoret vid Hammarbyslussen.

Skanstull, Sth SÖ; t. expeditionen: 40 93 49; slussvakterna: 41 14 27. Slussen hålles öppen för trafik hela dygnet.

Slussförmän (11).

Englund, K. G. P.

Slussförmän (10).

Ericsson, E. H.; Engström, O. G. L.; Rehnberg, N. G.

En förste kontorsskrivare, fyra slussvakter.

## Slusskontoret vid Karl Johansslussen.

Karl Johans Torg, Sth SÖ; t. 43 43 13; slussen hålles tillgänglig för slussning under tiden 1 januari—30 april och 1 oktober—31 december söckendagar 7—13 och 14—17 (sön- och helgdagar hålles slus-

sen stängd), under tiden 1 maj—30 september alla dagar 7—23 (slussningen är under tiden 1 juni—30 september avgiftsfri för motorbåtar och turistbåtar). En slussvakt.

## Sicklaslussen.

Henriksdalshamnen, Sth SÖ; t. 42 08 46. Slussen öppnas efter anfordran under expeditionstid alla dagar 8—18.

En slussvakt.

## Hamnbyggnadsavdelningen.

Hamnbyggnadsavdelningen handhar nybyggnad och underhåll av hamnanläggningar i såväl tullhamnen som frihamnen ävensom av under hamnstyrelsens förvaltning ställda byggnader, slussar, kanaler och andra anläggningar.

Författning. Instruktion för överingenjören vid hamnstyrelsens hamnbyggnadsavdelning (hamnbyggnadschefen), fastställd av hamnstyrelsen 29 april 1941 (Kf 1941: nr 11).

Överingenjör (hamnbyggnadschef)  
(B 5).

Åkermark, J. Hj. T. (förordn. t. o. m. <sup>31</sup>/<sub>5</sub> 1964); tel. efter växelns stängning: 40 52 14; mottagningstid: 14—16.

Förste kontorsskrivare (11).

Andersson, Anna-Lisa.

## Utredningsbyrån.

Förste ingenjör (B 1).

Enekull, T. E.

Ingenjör (22)  
(nuv. inneh. 24).

Talo, B. J.

Ingenjör (19).

Jurdahl, K. B.

Ingenjör (17).

Holgersson, E.

Konstruktör (tillf. 15).

Hällsson, Å. J. B.

Trå ritare, ett verkmästarbiträde, en aspirant.

## Konstruktionsbyrån.

Förste ingenjör (B 2).

Kullgren, M. F.; mottagningstid: 14—16.

Förste avdelningsingenjör (27).

Lundqvist, T. R.



HS

*Förste avdelningsingenjörer (26).*

Leimdörfer, P.; Heijkskjöld, C. L.

*Förste avdelningsingenjör (tillf. 26).*

Stampf, W.

*Avdelningsingenjör (tillf. 24).*

Borch, O. E.

*Ingenjörer (22)*

(növ. inneh. 24).

Läcgalva, P. N.; Penno, E.

*Ingenjörer (22).*

Avander, A. E.; en vakant, *tf.* Metz, H. E.

*Ingenjör (20).*

Lindström, B. E.

*Ingenjör (19).*

Dunger, C.-G.

*Biträde vid konstruktionsarbeten*  
(24,348 kr.).

Vakant.

*Ingenjörer (17).*

Jansson, H.; Engmark, B. E.

*Konstruktörer (15).*

Hjertén, B., tjf. (se sid. 255); Johansson, B. Å.

*Konstruktör (tillf. 15).*

Vakant.

Fyra ritare, ett ritbiträde.

*Underhålls- och nybyggnadsbyrån.*

*Förste ingenjör (B 2).*

Peterson, S. E.

*Förste avdelningsingenjörer (26).*

Bodin, C.-A. A.; Tall, G. N. A.

*Ingenjör (20).*

Bergström, B. A.

*Ingenjörer (19).*

Lööv, F. W.; t. 43 04 89; Jungmén, K. E. H.

*Öververkmästare (17).*

Bennbäck, A. I.; t. 40 91 05; Andersson, K.  
Gösta, stadsfullm.; t. 43 14 89; Rehnberg, S.  
G. G.; t. 61 00 24; en vakant.

*Kontorsassistent (12).*

Leijld, A. V. J.

En kontorsskrivare, ett kanslibiträde,  
ett kontorsbiträde, sex förste verkmästare,  
åtta verkmästare, en förrådsmästare, en  
förrådsförmän, sex förmän, två verkmäs-  
tarbiträden, sex aspiranter, 145 arbetare.

*Varvet å Djurgården.*

*Allmänna Gränd, Sth NO; t. 61 24 65*  
(bogsringar); 62 23 96 (förrådet); *expedi-*  
*tionstid: 7—16,30, lördagar och dag före*  
*helgdag 7—13.*

Varvet å Djurgården handhar underhåll och drift av hamninventarier, uthyrning av materiel (mudderverk, pråmar, flottar, kranar, kompressorer och pumpar m. m.) samt bogserbåtsverksamheten. Vidare ombesörjer varvet utsättning, skötsel och underhåll av fyrar och sjömärken inom hamnområdet.

*Ingenjör (19).*

Lilja, B. E.; t. 62 46 45.

*Kontorsassistent (12).*

Forssberg, K. I. E.

En kontorsskrivare, en förste verkmästare, en verkmästare, en förrådsförmän, två bogserbåtsbefälhavare, tre muddermästare, 69 arbetare.

*Husbyggnadsbyrån.*

*Förste avdelningsingenjör (26).*

Kvarnsell, G. B.; t. 42 05 13.

*Avdelningsingenjör (tillf. 24).*

Andersson, T. C.-G.

*Ingenjör (22).*

Andersson, T. C.-G., tjf. (se ovan), *tf.* Thörne, H. G.

*Ingenjörer (17).*

Fridsberg, G. F., tjf. (se sid. 199), *tf.* Sörqvist, R. A.; Thörne, H. G., tjf. (se ovan).

En ritare, 2 arbetare.

*Inköpsbyrån.*

*Intendent (22).*

Nyström, K. G.

*Förste kammarsskrivare (17).*

Söderkvist, G. A.; t. 44 09 20; tel. efter växelns stängning: 44 09 25.

*Kammarsskrivare (15).*

Malmberg, G. H. E.

*Kontorsassistenter (12).*

Liljensjö, K. G.; Lillieqvist, E. E.

Två kontorsskrivare, ett kanslibiträde, en förrådsmästare.

*Oljehamnen, Louden.*

Tel. 63 40 71.

*Föreståndare (17).*

Bergman, B. F.



*Biträdande föreståndare* (13).

Edström, C. O.

**Materialprovning-laboratoriet.**

Götgatan 132, Sth SÖ; t. 44 01 60; expeditionstid: 8—16,30, lördagar och dag före helgdag 8—13.

Materialprovning-laboratoriet utför metallografiska undersökningar, kemiska analyser, utmattningsprovning av stål samt betongprovning och rostskyddsundersökning m. m. för stadens verk samt i viss utsträckning för enskilda uppdragsgivare. Laboratoriet handhar leveransbesiktningar av såväl betong- som stålkonstruktioner. Det förfogar över ett antal bilburna röntgenapparater.

*Laboratorieföreståndare* (27).

Sabelström, S. C. B.

*Ingenjör* (22).

Engberg, K. A. E.

*Ingenjör* (tillf. 22).Vakant, *tf.* Ulrich, H. S. J. O.*Ingenjör* (20).

Gustafsson, E.

*Ingenjör* (17).Vakant, *tf.* Hjertén, B.

En *förste kontorskrivare*, ett *kansli-biträde*, ett *kontorsbiträde*, 21 arbetare.

**Maskinavdelningen.**

Katarinavägen 13 A, 5 tr. (Pa: Fack, Sth 15); t. 44 09 20; expeditionstid: 8,15—16,30, lördagar och dag före helgdag 8,15—13,15; tel. efter växelns stängning: 44 09 26.

Maskinavdelningen handhar maskinella nybyggnader samt drift och underhåll av hamnkranar, kranreparationsverkstäder, rörliga broar, hissar, elektriska anläggningar och slussmaskiner m. m.

*Författning.* Instruktion för *förste ingenjören* [överingenjören] vid hamnstyrelsens maskinavdelning (maskinavdelningschefen), fastställd av hamnstyrelsen 26 mars 1941 (Kf 1941: nr 10).

*Överingenjör* (B 4).

Hedlund, P. A.; tel. efter växelns stängning: 40 22 10; mottagningstid: 13,30—14.

*Förste avdelningsingenjör* (26).

Emling, E. O. H.

*Ingenjörer* (22).

Liebhenthal, R. T. H.; Heiner, A.; Bergh, B. A.; Ring, L. A.<sup>1)</sup>

<sup>1)</sup> Ackords- och säkerhetsingenjör med placering tills vidare på maskinavdelningen.

*Ingenjör* (tillf. 22).

Lion, G. E.; tel. efter växelns stängning: 44 09 26.

*Ingenjör* (19).

Vakant.

*Ingenjör* (tillf. 17).

Björkman, C. E. H.

*Öververkmästare* (17).

Vakant.

*Arbetsstudietekniker* (15).

Wiblom, L. O.

*Kammarskrivare* (15)<sup>1)</sup>.

Vakant.

*Konstruktör* (tillf. 15).Vakant, *tf.* Stolpe, R.

Fem *förste kontorskrivare*, två *kontorskrivare*, ett *kontorsbiträde*, tre *förste verkmästare*, en *pontonkransbefälhavare*, fyra *verkmästare*, en *maskinchef*, en *maskinist*, 144 arbetare.

**Broar.****Danviksbron.**

Tel. 40 25 11.

Bron öppnas för sjöfarten enligt särskild tidtabell.

Fyra brovakter.

**Gamla Skansbron.**

(Vid Skanstull.)

Tel. 40 06 88.

Bron öppnas för sjöfarten enligt särskild tidtabell.

Fyra brovakter.

**Liljeholmsbron.**

Tel. 45 14 08.

Bron öppnas för sjöfarten enligt särskild tidtabell.

Fyra brovakter.

**Nockebybron.**

Tel. 72 01 72.

Bron öppnas för sjöfarten efter anfordran.

Fyra brovakter.

**Mälarvarvet.**

Långholmen, Sth SV; t. 68 04 15 (växel); expeditionstid: 8—16,30, lördagar och dag före helgdag 8—12,30.

Mälarvarvet, som sedan år 1903 drives i stadens regi, utför reparationer och ombyggnader.

<sup>1)</sup> Endast förordnande.



HS

der av fartyg, broar, kranar o. dyl. samt till-  
verkar järnkonstruktioner till husbyggnader, räk-  
ken etc. på uppdrag av stadens och statliga  
myndigheter samt enskilda företag.

*Förste avdelningsingenjör (26).*

Johansson, G. V.

*Ingenjör (20).*

Härse, G. B.

*Ingenjör (tillf. 19).*

Vakant, *tf.* Jonasson, K. H.

*Kammarsskrivare (15).*

Almqvist, G. E.

*Konstruktör (tillf. 15).*

Vakant, *tf.* Jansson, S. T.

En *förste kontorsskrivare*, två *kontors-*  
*skrivare*, två *kontorsbiträden*, tre *förste*  
*verkmästare*, 104 arbetare.



## Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

### Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

*Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel i stadshuset en gång i månaden kl. 11.*

Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse inrättades genom beslut av stadsfullmäktige den 1 juni 1907. Den skulle ha till uppgift att handha skötseln av det slakthus med tillhörande kreatursmarknadsplats, som staden hade gått i författning om att anlägga å egendomen Enskede söder om Skanstull, blivande köttbesiktningssbyråer och destruktionsanstalt samt stadens saluhallar och salutorg ävensom att söka främja och organisera tillförseln av livsförnödenheter till huvudstaden och handeln med sådana förnödenheter därstädes. Styrelsen trädde i verksamhet samma år. Dess verksamhetsområde nådde dock först så småningom avsedd utsträckning.

Nu gällande instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsen antogs av stadsfullmäktige den 25 april 1960. Enligt denna har styrelsen till uppgift att handha förvaltningen av slakthuset med tillhörande anläggningar ävensom stadens saluhallar och salutorg samt anordningar för partihandeln. Vidare åligger det styrelsen att främja och organisera tillförseln av livsförnödenheter till staden samt handeln med sådana förnödenheter; att avgiva förslag till taxor och reglementen, som skola fastställas av statlig myndighet, samt utfärda taxor, reglementen och ordningsföreskrifter, som i övrigt erfordras för de under styrelsen lydande anstalterna; att handlägga ärenden angående tillämpning av butikstängningslagen; att omhänderta de övriga angelägenheter, vilka enligt lag eller författning inom styrelsens förvaltningsområde ankomma på staden; att ombesörja de angelägenheter i övrigt vilkas vård av stadskollegiet till styrelsen överlämnas; samt att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, borgarråden, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem åskas.

Styrelsen äger uppdraga åt särskild inom styrelsen bildad avdelning (delegation) eller åt ledamot av styrelsen eller åt tjänsteman, lydande under styrelsen, att på villkor, som styrelsen äger föreskriva, å styrelsens vägnar fatta beslut i ärenden, som röra upphandlingar, försäljningar av lös egendom, entreprenader, transporter, utfö-

rande av arbeten samt nyttjanderättsupplåtelser.

Rörande styrelsens befattning med vissa kristidsärenden, se sid. 261.

Under styrelsen lyder slakthus- och saluhallsförvaltningen, vars chef är direktören. Vid sammanträde med styrelsen skall direktören närvara med rätt att deltaga i överläggningen samt att därvid framställa förslag och få sin mening antecknad i protokollet.

Enligt 1959 års lag om köttbesiktning m. m. skola till sammanträde med slakthusstyrelse även kallas förste stadsveterinären (se sid. 537) samt förste besiktningsveterinären vid slakthuset. De äga rätt att deltaga i överläggningen men ej i besluten samt att få sin mening antecknad i protokollet.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder, varvid s. k. successiv förnyelse tillämpas. Styrelsen utser vid början av varje tjänstgöringsår vice ordförande.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter och suppleanter ägde rum för åren 1960—1961 den 14 december 1959 (fyllnadsval den 25 januari, 15 februari och 21 mars 1960) och för åren 1961—1962 den 8 december 1960.

**Författningar.** Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, antagen av SF 25 april 1960 (Kf 1960: nr 31). Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens direktör, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 28 sept. 1934 (Kf 1934: nr 45).

#### Stat 1961.

|                                                                 | Drift-<br>budgeten | Kapital-<br>budgeten |
|-----------------------------------------------------------------|--------------------|----------------------|
| Skattemedel                                                     |                    |                      |
| Utgifter . . . . .                                              | 5 545 000          | —                    |
| Inkomster . . . . .                                             | 6 572 200          | —                    |
| Överskjutande inkomster 1 027 200                               | —                  | —                    |
| Länamedel                                                       |                    |                      |
| Utgifter (inkl. efterbe-<br>villningar år 1960)                 | —                  | 30 000               |
| Av överskjutande inkomster på driftbudgeten<br>hänförs sig till |                    |                      |
| slakthuset m. m. . . . .                                        | kr. 509 200        |                      |
| saluhallar och salutorg . . . . .                               | > 518 000          |                      |



SIS

## Slakthus- och saluhallsstyrelsens ledamöter.

### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset vardagar efter överenskommelse.

### Vice ordförande.

\*Carbell, E. E. E., byråchef.

### Övriga ledamöter.

\*Carlsson, A. A., ombudsman.

Gustafsson, E. V., assistent.

\*Rosenberg, S. F., handelsträdgårdsmästare.

### Suppleanter<sup>1)</sup>.

\*Ahlberg, Iris, intendent, fru, stadsfullm.

\*Brotæus, T. G. A., direktör.

\*Svensson, Harry G. E., byråsekreterare, stadsfullm.

Wennerholm, H. A. C., jur. kand.

### Sekreterare (1,500 kr.).

Dahlén, S. G., fastighetssekreterare (se sid. 165).

## Slakthus- och saluhallsstyrelsens delegerade.

### Delegerade för butikstängningsärenden.

Agrenius, G. B., ordf.; Gustafsson, E. V.; Rosenberg, S. F.

### Delegerade för byggnadsärenden.

Agrenius, G. B., ordf.; Carbell, E. E. E.

### Revisorer.

Gemensamma för gatunämnden m. fl. (se sid. 190).

## Slakthus- och saluhallsförvaltningen.

### Huvudkontoret.

Kungsgatan 67 C, 3 tr. (Pa: Fack, Sth 1; postgirokonto nr 1133); t. 10 41 93,

<sup>1)</sup> Vid förfall för ledamöterna skola suppleanterna enligt beslut av styrelsen inträda i följande ordning: för ordföranden suppleanterna Wennerholm, Ahlberg, Svensson och Brotæus; för vice ordföranden och ledamöterna Carlsson och Gustafsson suppleanterna Ahlberg, Svensson, Wennerholm och Brotæus; för ledamöten Rosenberg suppleanterna Brotæus, Ahlberg, Wennerholm och Svensson.

10 41 97, 20 24 01, 20 24 02, resp. tjänstemän, se nedan; expeditionstid: 8—11,45, 12,30—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—12,30 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängd).

*Författning.* Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens kamrer, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 31).

### Direktör (B 6).

Karlöf, J. I. (förodrn. t. o. m. <sup>30/11</sup> 1964); t. 10 41 93, 20 24 01; träffas efter överenskommelse.

### Kamrer (22)

(nouv. inneh. 24).

Frost, S. E.; t. 20 24 02; träffas efter överenskommelse.

### Sekreterare (20).

Nilsson, E. B.; t. 20 24 01 (se sid. 261).

### Förste kammarskrivare (17).

Sjöstadius, S. A. O.; t. 10 41 97.

### Kontorsassistent (12).

Vakant.

### Förste kontorsskrivare (11).

Gärdfalk, f. Lindstedt, Ingegerd A.; t. 10 41 93.

Ett kanslibiträde, en expeditionsvakt.

### Förtroendeläkare.

Wihman, G. M. (se sid. 230).

## Slakthuset m. m.

Johanneshov (Pa: Fack, Sth 1); tel.: kontoret 49 47 47; expeditionstid 8—15, lördagar och dag före helgdag 8—13; slakthallen hållas öppna vardagar utom lördagar 7—11 (stora slakthallen) och 11—15 (lilla slakthallen), (vid behov kan förlängning av dessa tider medgivnas); kyl- och fryshusen 6,30—9, 12—15,30, lördagar 6,30—8,30, 11—13; köttbesiktningsbyrån vardagar utom lördagar 9—11; övriga lokaler 7—15,30, lördagar 7—12. Resp. tjänstemän, se nedan, och i övrigt telefonkatalogen.

Efter flera långvariga utredningar rörande slakthusfrågans ordnande beslöt stadsfullmäktige den 15 juni 1905 att ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad skulle anläggas å stadens egendom Enskede i Brännkyrka. Ledningen av detta arbete uppdrogs år 1907 åt den då inrättade slakthus- och saluhallsstyrelsen. År 1908 beviljades koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan. Slakthuset öppnades för



allmänt begagnande i februari 1912. Samtidigt införde överstathållarämbetet köttbesiktning- och slakthusväg i Stockholm på stadens begäran.

Enligt nu gällande lag om köttbesiktning m. m. av den 20 mars 1959 innefattar slakteritväg för Stockholms vidkommande förbud att inom stadens område slakta nötkreatur, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid stadens offentliga slakthus. S. k. nödslakt, föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostryckt föras till slakthusets sanitetsavdelning. Inom område, där slakteritväg gäller, får icke till människoföda avsett kött saluhållas, användas vid beredning av livsmedel eller till annan överlämnas för sådan användning eller förvaras å allmän saluplats, i försäljningslokal eller i lokal för beredning av livsmedel, därest slakten icke skett i offentligt slakthus eller kontrollslakteri (d. v. s. enskilt företag, som av k. veterinärstyrelsen medgivits att under offentlig kontroll utöva slakterirörelse). Slakterier av sistnämnda slag finnas f. n. icke inom Stockholm. Enligt särskilda beslut av k. m:t får dock kött av djur, som slaktats på vissa skärgårdsöar, säljas i Stockholm, sedan besiktning av köttet skett vid slakthusets köttbesiktningssbyrå. Kött av å slakthuset slaktade djur, vilket vid besiktning godkänts, åsättes rund stämpel i brun färg med orden »Statskontroll nr 1, Sverige».

Köttbesiktningstväg innebär, att till människoföda avsett kött skall ha i först tillstånd godkänts av besiktningsveterinär innan det får saluhållas, användas vid beredning av livsmedel eller till annan överlämnas för sådan användning eller förvaras å allmän saluplats, i försäljningslokal eller i lokal för beredning av livsmedel. Besiktningen av till staden införd icke kontrollslaktat kött sker vid slakthuset. Det vid slakthusets besiktningssbyrå undersökta och godkända köttet åsättes rektangulär stämpel i brun färg med orden »Kontroll, Stockholm». Om köttet därvid befinnes vara i skick att få försäljas i Stockholm, skall vid stämpeln anbringas siffran »1» i brun färg. Kött, som vid besiktning befinnes otjänligt till människoföda, skall under besiktningsveterinärs kontroll användas till tekniskt bruk eller, om så ej kan ske, oskadliggöras. Veterinärstyrelsen kan dock medgifva att sådant kött får användas till f. d. åt djur.

Destrueringen av hälsovadligt kött skedde före år 1937 vid stadens destruktionsanstalt vid Lövsta. Nämnda år togs den nuvarande anläggningen vid slakthuset i bruk.

Tillförsel av djur till slakthuset sker dels per järnväg genom den staden tillhöriga, av statens järnvägar trafikerade Nybodas—Enskede järnväg, dels genom landsvägstransport. Lossning, skötsel och utfodring av djuren ombesörjes, om så önskas, av anstalten.

För begagnande av slakteriet, köttbesiktning, förvaring av kött i kyl- och fryshus, djurs upp-

ställande i stall m. m., utgå avgifter enligt särskild taxa.

Veterinärer vid slakthuset förordnas av k. veterinärstyrelsen efter hörande av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Beträffande hälsovårdsnämndens kontroll över den sanitära beskaffenheten av i staden saluhållet kött samt importerat kött, se sid. 538.

*Författningar.* Lag 20 mars 1959 om köttbesiktning m. m. K. kung. 20 mars 1959 om tillämpningsföreskrifter till förenämnda lag. K. brev till ÖÅ 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentligt slakthus för Stockholms stad etc. (Kf 1907: sid. 289). Taxa för Stockholms stads offentliga slakthus samt för köttbesiktning m. m. i staden, fastställd av k. veterinärstyrelsen 2 juni 1959 (Kf 1959: nr 57). Ordningssatgä för Stockholms stads offentliga slakthus, fastställd av ÖÅ 4 dec. 1911, med ändr. (Kf 1911: nr 92, 1924: nr 134, 1936: nr 41). Instruktion för förste besiktningsveterinären vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 5 okt. 1911 (Kf 1911: nr 96). Instruktion för driftsingenjören [förste avdelningsingenjören] vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 32).

### *Förste besiktningsveterinär (27).*

Petrelus, T.; t. 49 02 42.

### *Förste avdelningsingenjör (27).*

Nelson, L. J. K.; t. 49 00 58.

### *Besiktningsveterinär (23).*

Martelius, O. L. M.; t. 49 02 42.

### *Förste kammarskrivare (17).*

Vakant.

### *Ingenjör (17).*

Borg, B. W., tjl.; t. 49 00 85.

### *Maskinmästare (13).*

Smith, P. J.; Stridh, B. O. H.; t. 49 85 59.

### *Slakthusinspektör (12).*

Dahlin, K. J.; t. 49 00 54.

En vaktmästare, ett kanslibiträde, en laboratoris, två mikroskopister.

## **Saluhallar och salutorg.**

### **Expeditionen.**

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67 C, 2 tr. (Pa: Fack, Sth I); t. 10 41 91, 10 41 97, resp. tjänstemän se nedan; expeditions-tid: 8—11,45, 12,30—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—12,30 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängt).

*Författning.* Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens inspektör, antagen av



# SIS

slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 33).

*Inspektör (20).*

Holmberg, B. L.; t. 10 41 91; träffas säkrast 11—11,30.

*Kammarsskrivare (15).*

Friedner, L. G.; t. 10 41 91.

*Maskinmästare (13).*

Vakant; t. 10 60 18.

*Hallmästare (12).*

Grönstedt, E. G.; t. 10 41 91.

## Partiköthallen.

*Johanneshov (Pa: Fack, Sth 1); hallen hålles öppen för försäljning 6—16, lördagar och dag före helgdag 6—14.*

Denna hall, som byggdes år 1936 för att få till stånd en centralisation av partihandeln med kött, innehåller en stor försäljningslokal jämte kylrum samt kontorslokaler. Hallen är sedan år 1944 uthyrd till Sveriges slakteriförbund.

## Partifiskhallen.

*Bleekholmsgatan, Sth C; hallen hålles öppen för försäljning 6—12.*

År 1910 öppnades en provisorisk hall för partiförsäljning av färsk fisk och skaldjur. Försäljningslokalerna utökades sedermera genom ytterligare provisorier.

De provisoriska byggnaderna ersattes år 1939 med en ny partihall. Denna inrymmer i bottenvåningen försäljningslokaler, i källaren kyl- och frysrum samt en trappa upp kontorslokaler.

*Stadga.* Stadga för partifiskhallen.

## Partihallen för trädgårdsprodukter. (Klarahallen.)

*Klara Strand, Sth C; t. 10 98 14; hallen hålles öppen för försäljning: 1 nov.—31 dec. 6,30—16; 1 jan.—31 mars 7—16; under övriga delar av året 6—16.*

Denna hall, som öppnades år 1933, är avsedd för partihandel med trädgårdsprodukter. I bottenvåningen finnas saluplatser samt i källaren förvaringslokaler.

Partiprisnoteringar sätts genom en särskild noteringskommission (se sid. 261).

*Stadga.* Stadga för Klarahallen.

## Centralsaluhallen.

*Kungsgatan 67 C, Sth C; t. 10 41 92; centralsaluhallen hålles öppen 7—18; partiförsäljningen börjar kl. 7; minuthandeln kl. 8.*

Centralsaluhallen, som togs i bruk år 1912, består av en källarvåning i höjd med Gamla

Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren, som med sin godsstation står i direkt förbindelse med statens järnvägsnät, innehåller dels partihandelslokaler, dels kylrum och andra förvaringslokaler för olika slag av livsmedel. Bottenvåningen upptages av salustånd för försäljning i parti och minut av livsmedel och blommor samt ett rökeri.

*Stadga.* Stadga för Stockholms stads central-saluhall.

## Övriga staden tillhöriga saluhallar.

Under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning stå även Hötorgshallen, Östermalms saluhall och »Fiskförsäljningsbryggan» vid Kornhamnstorg med resp. 49, 104 och 30 försäljningsplatser för detaljhandel med livsmedel.

Nu nämnda hallar hållas öppna samma tider, som gälla för butikshandeln i Stockholm.

## Ny partihandelscentral på Årstafältet.

Den 20 november 1952 tillsatte stadskollegiet en kommitté för utarbetande av en generalplan för partihandeln med livsmedel i Stockholm. I enlighet med ett av denna kommitté framlagt förslag beslöt stadsfullmäktige den 17 juni 1958 att såsom ersättning för de nuvarande partihandelsanläggningarna i Klara skulle anläggas en ny partihandelscentral å Årstafältet. Arbetena härmed pågå och utflyttningen dit beräknas kunna ske år 1962. Se vidare sid. 572.

## Salutorg.

År 1918 ställdes enligt beslut av stadsfullmäktige samtliga salutorg under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning. Tidigare voro blott de torg som hade fasta försäljningsplatser underställda styrelsen, men icke de torg, å vilka s. k. tillfällig försäljning bedrevs. Samtidigt bestämdes att upplåtna försäljningsplatser skulle avgiftsbeläggas. Styrelsen bemyndigades att bestämma och uppbära utgående avgifter.

Bestämmelser för upplåtelser av försäljningsplatser finnas i Torghandelsstadga för Stockholms stad samt i av styrelsen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

För närvarande finnas följande salutorg: Klaratorgen, Hötorget, Östermalmostorg, Kornhamnstorg, Odontorget, östra delen av Medborgarplatsen, Årsta Torg och Kärrtorps Torg.

Samtliga salutorg äro avsedda för försäljning av vissa slag av livsmedel (ej kött och viktualier, i regel ej heller fisk), trädgårdsprodukter, blommor, julgranar, hemslöjdsalster m. m. Klaratorgen äro huvudsakligen avsedda för partihandel, övriga torg endast för minuthandel.

Saluplats upplåtes för längre tid (fast saluplats) eller för dagen (tillfällig saluplats). Fördelningen av antalet fasta och tillfälliga saluplatser



å de särskilda salutorgen bestämmas av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Angående tiden för torghandeln bedrivande är följande stadgat:

På Klaratorgen får handel pågå alla vardagar kl. 6—16 under tiden april—oktober och kl. 6,30—16 under tiden november—mars. Minuthandel får dock icke äga rum före kl. 8.

På övriga salutorg får handel bedrivas vardagar följande tider: måndag—fredag från kl. 8 till kl. 18 samt lördag från kl. 8 till kl. 16 under tiden fr. o. m. den 25 juni t. o. m. den 31 augusti och till kl. 17 under övrig del av året.

**Författningar.** Torg handelsstadga för Stockholms stad, antagen av SF 17 juni 1958 och fastställd av ÖÅ 17 juli 1958, med ändr. (Kf 1958: nr 6, 1959: nr 2). Stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm, utfärdad av slakthus- och saluhallsstyrelsen 6 aug. 1918, med ändr. (Kf 1934: nr 18, 1952: suppl. nr 1).

### Noteringskommission för partiprisnoteringar å trädgårdsprodukter.

Sedan lång tid tillbaka upprättas regelbundna efterhandsnoteringar rörande partipriser å frukt, bär och grönsaker, som försäljas i Klarahallen och å Klaratorgen. Erforderliga prisuppgifter införskaffas från ett flertal försäljare å dessa platser. Uppgifterna överlämnas efter verkställd bearbetning till en av slakthus- och saluhallsstyrelsen för ändamålet tillsatt noteringskommission. Denna består av fem ledamöter, vilka, jämte fem suppleanter, utsetts av styrelsen efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher.

Noteringarna sätts och offentliggöras i regel enligt följande plan.

Under tiden 16 dec.—28 febr. varje torsdag, under tiden 1—31 mars och 1 okt.—15 dec. varje tisdag och torsdag samt under tiden 1 april

—30 sept. alla söckendagar utom lördagar. Skulle helgdag infalla å tisdag eller torsdag under tid, då endast en eller två noteringar sätts i veckan, förflyttas noteringen till närmast föregående eller efterföljande dag.

### Ledamöter.

**Karlöf, J. I.**, direktör, ordf.; **Johansson, E. O.**, trädgårdsmästare (för Hyresgästföreningen i Klarahallen); **Fredriksson, J. F.**, handelsträdgårdsmästare (för Stockholms handelsträdgårdsmästareförening); **Hedén, K. A.**, köpman (för föreningen Stockholms potatis- och grönsaksgrossister); **Olsson, C. G.**, köpman (för Stockholms livsmedelshandlareförening).

**Suppleanter**<sup>1)</sup>: **Holmberg, B. L.**, inspektör; **Gussander, A. E.**, trädgårdsmästare; **Olsson, K. S.**, trädgårdsmästare; **Hellström, H. O.**, disponent; **Engström, T. E.**, köpman.

### Kristidsförvaltningen.

*Kungsgatan 67 C, 3 tr. (Pa: Fack, Stg 1); t. 20 24 01; expeditionstid: se slakthus- och saluhallsstyrelsens huvudkontor.*

Rörande kristidsförvaltningen och dess verksamhet under åren 1939—1953 hänvisas till 1954 års kommunalkalender, sid. 255.

Av kristidsförvaltningens uppgifter kvarstå numera endast sådana av beredskapskaraktär.

### Kristidsförvaltningens expedition.

#### Sekreterare (20).

**Nilsson, E. B.**; t. 20 24 01 (se sid. 258).

<sup>1)</sup> Suppleanterna upptagas här i samma ordningsföljd som de ledamöter, vilkas ersättare de enligt styrelsens beslut i första hand skola vara.



# Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd

jämte i samband därmed stående institutioner.

## Handels- och sjöfartsnämnden.

*Börshuset, Sth C; t. 10 56 38; expeditions-tid: 9,30—16, lördagar och dag före helg-dag 9,30—13 (april—september fredagar 9,30—15,30, lördagar stängt).*

Stockholms stads handels- och sjöfarts-nämnd tillkom genom beslut av stadsfullmäktige den 1 augusti 1866. Den skulle bestå av ledamöter med särskild kännedom om handel och skeppsrederi samt ha i uppdrag att fullgöra vissa, stadens handelsförening förut tillhörande åligganden (»såsom att pröva om behov av stadsmäklares eller skeppsklärerars tillsättande vore för handen och att sådana biträden antaga») samt åtskilliga andra ärenden rörande handel och sjöfart. Den första instruktionen för nämnden utfärdades den 24 september 1867. Såsom framgår under hamnstyrelsen å sid. 249 hade nämnden under några år strax efter sekelskiftet även befogenhet att upptaga frågor rörande hamnen.

Nu gällande instruktion för handels- och sjöfartsnämnden antogs av stadsfullmäktige den 25 april 1960. Enligt denna åligger det nämnden att ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som röra stadens handel och sjöfart, samt hos stadsfullmäktige och stadskollegiet, ävensom stadens nämnder göra de framställningar, som nämnden finner påkallade; att avgiva yttranden i anledning av remisser i frågor angående handel, sjöfart och handelsbruk; att pröva behov av och antaga mäklare, återkalla mäklares uppdrag samt uppgöra förslag å personer att verkställa besiktning enligt sjölagen; att vid tillsättande av dispaschör och dispaschörsassistent yttra sig om sökandes lämplighet; att efter anmodan av överståthållarämbetet yttra sig om behov av notarius publicus samt vid tillsättning av notarius publicus eller biträdande notarius publicus yttra sig angående sökandes skicklighet och lämplighet; att vaka över gällande författningars efterlevnad i avseende å mäklares, dispaschörs och dispaschörsassistents tjänstutövning ävensom över att notarius publicus, biträdande notarius publicus och särskild förordnad vikarie fullgöra dem åvilande skyldigheter, ägande nämnden för sådant ändamål från dessa befattningshavare infordra upplysningar rörande förhållanden i tjänsten; att vid tvist mel-

lan notarius publicus och dennes ersättare medla mellan dem samt då tvisten gäller storleken av arvode avgöra tvisten; att utse ledamöter i skiljenämnder och kompromissrätter, som för handel, industri eller sjöfart äro eller kunna bli inrättade i Stockholm; att ombesörja de angelägenheter i övrigt, som enligt lag eller författning ankomma å nämnden eller vilkas vård av stadskollegiet till nämnden överlämnas; samt att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, borgarråden, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas.

Vid fullgörande av sina åligganden biträdes nämnden av en sekreterare.

Nämnden består av tolv ledamöter, vilka väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder, varvid halva antalet avgår varje år. Nämnden utser vid början av varje tjänstgöringsår ordförande och vice ordförande. Vid sammanträde med nämnden äger det borgarråd, till vars föredragningsskyldighet nämndens förvaltningsområde hör (borgarrådet för industriroteln), närvara med rätt att deltaga i överläggningen samt att därvid framställa förslag och få sin mening antecknad i protokollet.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter ägde rum för åren 1960—1961 den 14 december 1959 och för åren 1961—1962 den 8 december 1960.

*Författning.* Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, antagen av SF 25 april 1960 (Kf 1960: nr 30).

### Stat 1961.

|                        | Drift-<br>budgeten | Kapital-<br>budgeten |
|------------------------|--------------------|----------------------|
| Skattemedel            |                    |                      |
| Utgifter . . . . .     | 5 750              | —                    |
| Inkomster . . . . .    | —                  | —                    |
| Överskjutande ntgifter | 5 750              | —                    |

## Handels- och sjöfartsnämndens ledamöter.

### Ordförande.

Högberg, P. E., skeppsredare.

### Vice ordförande.

Söderberg, R. O., generalkonsul.



*Övriga ledamöter.*

- Apelqvist, K. A. S., försäkringsdirektör.  
 \*Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.  
 \*Carlsson, C. W., direktör.  
 \*Gillberg, J. A. E., direktör.  
 \*Johnson, A. Ax:son, bergsingenjör.  
 Larsson, E. R., ombudsman.  
 \*Lindquist, C. C. N. N. Ch., direktör.  
 Ponsbach, E. R., bankir.  
 Wikström, F. E., direktör.  
 \*Österberg, S. E., kommerseråd.

*Sekreterare (2,184 kr.).*

Nylén, N. A., kapten; t. 10 56 38.

Ett skrivbiträde.

*Revisorer.*

Gemensamma för stadskollegiet m. fl. (se sid. 128).

*Stadsmäklare.*

Mäklare (stadsmäklare) ha till uppgift att, »när de varda därom anlitade, biträda vid köp och försäljning av varor, fartyg eller andelar däri, växlar och andra värdepapper samt vid uppgörande av avtal om försträckning, hyra, arrende och försäkring ävensom av andra likartade avtal».

Officiell mäklare antages av handels- och sjöfartsnämnden. Förordnande för honom utfärdas därefter av magistraten.

*Författning.* K. mäklareordningen 9 juni 1893, med ändr., se L.

*Mäklare.*

Jennel, C. E. R. (spannmål, frö, foderämnen m. m.); Polhemsgatan 4, Sth K; t. 52 55 11, 52 55 22.

*Dispaschör.*

Dispaschör har att på begäran verkställa utredning och fördelning av gemensamt haveri, varmed enligt 187 § sjölagen förstas skada, som till räddning ur en fartyg och last gemensamt hotande fara med avsikt tillfogas fartyg eller last, ävensom all annan uppoffring, som göres för sådant ändamål, samt skada och kostnad, som vållas eller uppkommer till följd av dylik åtgärd. Gemensamt haveri skall enligt vissa i sjölagen närmare angivna grunder gäldas av fartyg, frakt och last i förhållande till varderas värde. Enligt 218 § sjölagen skall även utredning och fördelning av i nämnda lagrum omnämnt s. k. enskilt haveri verkställas av dispaschör, om någon, som har del i have-

riet, påfordrar detta. Dessutom har dispaschör enligt lag den 8 april 1927 om dispaschörs befattningsätt med försäkringsvister att, om tvist uppstår angående ersättningsskyldighet, som på grund av avtal om sjöförsäkring eller återförsäkring av sådan försäkring må åligga försäkringsgivare, härom avgiva yttrande. Slutligen tillkommer dispaschören viss befattning med bestämmande av s. k. distansfrakt samt redaransvarets begränsning. Dispaschörens å tjänstens vägnar avgivna utlåtande kallas dispasch, och, om detta utlåtande ej inom viss tid överklagas, vinner det laga kraft och blir för parterna bindande.

Enligt k. stadgan angående dispaschörsväsendet den 10 november 1911 med däri genom k. kung. den 2 juni 1933 och den 15 maj 1959 vidtagna ändringar skall i vardera av städerna Stockholm och Göteborg finnas anställd en dispaschör med visst bestämt tjänstgöringsområde jämte en dispaschörsassistent. Dispaschör förordnas av k. mt och dispaschörsassistent förordnas för en tid av två år i sänder av magistraten. Då någon av dessa befattningar skall tillsättas har magistraten att från handels- och sjöfartsnämnden inhämta yttrande rörande de sökandes skicklighet och lämplighet.

I sin tjänsteutövning lyda dispaschör och dispaschörsassistent under magistraten.

*Författningar.* K. stadga 10 nov. 1911 ang. dispaschörsväsendet (Kf 1911: nr 71), med ändr. Lag 8 april 1927 om dispaschörs befattningsätt med försäkringsvister. Sjlöagen 12 juni 1891, 129, 213, 214, 215, 218, 261, 326, 329, 330 §§.

*Dispaschör.*

Hasselrot, P. G.; Slussplan 5, 2 tr., Sth C; vardagar utom lördagar 9—12, 13—16; t. 11 36 44, 21 53 45 (personligen).

*Dispaschörsassistent.*

Krook, K. N. E.

*Notarii publici.*

Nu gällande k. stadga om notarius publicus innehåller bl. a. följande bestämmelser rörande sådan befattningshavares åliggande. Notarius publicus är skyldig att, då han därtill anlitas, upptaga protest enligt växellagen och checklagen. Det åligger även notarius publicus att inom staden företaga andra förrättningar, vilka enligt allmän lag eller särskilda författningar ankomma på honom. Han är däremot icke pliktig åtaga sig delgivning av stämning eller annan handling. Notarius publicus åligger jämväl, då han därom anmodas och förrättningen eller åtgärden kan företagas inom staden, att bestyrka namnunderskrifter, avskrifter och andra uppgifter rörande innehållet i företedda handlingar; att såsom vittne närvara vid tillslutande eller öpp-



H & S

nande av förvaringsrum ävensom vid åsättande eller borttagande av försegling; att kontrollera lotteridragningar samt verkställa utlottningar angående obligationer, aktier och andra värdehandlingar; att eljest efter företagens kontroll eller undersökning avgiva förklaring rörande därvid iakttaget förhållande; att upptaga förklaringar rörande förhållanden av rättslig eller ekonomisk betydelse ävensom till tredje man överlämna förklaringar av sådan art; samt att bekräfta, att myndighet eller person är behörig att företaga viss tjänsteåtgärd eller att någon intager viss tjänsteställning, innehar viss kompetens eller är rättsligen behörig att företräda annan. Han bör tillika, när så ske kan, åtaga sig att bestyrka riktigheten av översättningar. Notarius publicus är behörig att jämväl utom staden verkställa förrättning av ovan angivna slag.

Notarii publici i Stockholm förordnas av överståthållarämbetet till det antal, som k. m:t efter hörande av handels- och sjöfartsnämnden bestämmer. Då notarius publicusbefattning skall tillsättas, har överståthållarämbetet bl. a. att från nämnden inhämta yttrande angående sökandes skicklighet och lämplighet. För varje notarius publicus skall finnas en ersättare (biträdande notarius publicus). Biträdande notarius publicus förordnas av överståthållarämbetet för en tid av

tre år. Vid tillsättning av sådan befattning äger vederbörande notarius publicus att yttra sig i ärendet, innan handels- och sjöfartsnämnden avgiver yttrande. I vissa fall kan även tillfällig vikarie för notarius publicus eller biträdande notarius publicus förordnas.

*Författning.* K. stadga 18 maj 1945 om notarius publicus (Kf 1945: nr 56).

### *Notarii publici.*

**Blanc,** I. C. E.; Smålandsgatan 12 (vid Norrmalmstorg), 4 tr., Sth C; t. 23 42 85 (växel), 10 49 27; expeditionstid: 9,30—12, 13—16, lördagar 9,30—13. Bitr. notarius publicus: **Öhman,** A. R.

**Bendz,** E. T.; Drottninggatan 18, Sth C; t. 10 43 04, 10 74 74; expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: vakant.  
**Flodin,** A. H. A.; Brunkebergstorg 15, Sth C; t. 10 17 71 (expeditionen), 10 16 81 (personligen); expeditionstid: 9—12, 13—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: **Kriström,** A. H. N.

**Steuch,** B. A. A. M.; Västra Trädgårdsgatan 4 B, Sth C; t. 10 14 06 (expeditionen), 10 14 07 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: **Söderén,** C.-O.



## Stockholms stads hemvärnsnämnd.

## Hemvärnsnämnden.

*Adress och mottagningstid: se nedan under ordföranden och sekreteraren.*

Hemvärdet, som utgör en del av armén, tillkom år 1940. De första bestämmelserna om hemvärdet voro intagna i k. kung. den 31 maj 1940 om hemvärdets organisation och uppgifter m. m. (hemvärnskungörelsen). De uppgifter, som enligt denna kungörelse skulle anförtros åt lämpligt kommunalt organ, vilket kommunen själv ägde bestämma, uppdrogs i Stockholm genom beslut av stadsfullmäktige den 28 juni samma år åt en särskild nämnd, *Stockholms stads hemvärnsnämnd*.

Hemvärdet består enligt nu gällande hemvärnskungörelse den 30 juni 1947 av militärt organiserade, på frivillighetens väg rekryterade förband, vilkas främsta uppgift är att verka för det omedelbara skyddet av den egna hemorten och arbetsplatsen. Hemvärdet indelas med hänsyn till sina uppgifter i allmän hemvärn och driftvärn. Allmänna hemvärdet verkar för det omedelbara skyddet av den egna hemorten och driftvärnet för det omedelbara skyddet av statliga eller kommunala myndigheters eller enskilda företags egna anläggningar och arbeten. För allmänna hemvärdets organiserande indelas försvarsområdena i hemvärnskretsar. Hemvärnskretsarna indelas i hemvärnsområden. Den omedelbara ledningen av allmänna hemvärdet utövas inom varje hemvärnsområde av en hemvärnschef, vilken i vad avser organisationen och utbildningen närmast är underställd kretshemvärnschefen. I övrigt lyder han i militärt hänseende under försvarsområdesbefälhavaren. Under hemvärnschefen lyder hemvärnspersonalen inom hemvärnsområdet. Hemvärdets personal utgöres av hemvärnsmän, extra hemvärnsmän och hemvärnsrekryter, vilka vid tjänstgöring i driftvärnet benämnas driftvärnsmän, extra driftvärnsmän och driftvärnsrekryter samt av hemvärnsveteraner och musikhemvärnsmän. Till hemvärnsmän räknas jämväl allt hemvärnsbefäl.

Enligt hemvärnskungörelsen skall, innan förordnande för hemvärnschef samt för personal (hemvärnsmän, extra hemvärnsmän och hemvärnsrekryter), som icke förut tillhör hemvärdet, utfärdas, vederbörande hemortskommun lämnas tillfälle att yttra sig över deras allmänna lämplighet för uppgiften. Likaså får antagning av driftvärnsmän (extra driftvärnsmän och driftvärnsrekryter), med visst undantag, ske först sedan vederbörande hemortskommun lämnats tillfälle yttra sig i ärendet. Dylikt yttrande får avgivas antingen av kommunens styrelse eller ock av för ändamålet särskilt tillsatt nämnd

eller av annan kommunal myndighet, åt vilken kommunen uppdragit handläggningen av sådana frågor. Sådant kommunalt organ har rätt att utse högst två representanter i den av hemvärnsområdets samtliga hemvärnsmän och extra hemvärnsmän utsedda förtroendenämnden.

Då hemvärdet utgör en del av försvaret, har det principiellt ansetts ankomma på kronan att bestrida de kostnader, som äro oundgängliga för att hemvärdet skall kunna erhålla en effektiv organisation. Stadsfullmäktige ha dock ansett sig böra lämna bidrag till lokalkostnader m. m.

Val av särskild hemvärnsnämnd skall ske för två år i sänder. Stockholms stads hemvärnsnämnd består enligt av stadsfullmäktige tillämpad praxis av fem av fullmäktige utsedda ledamöter. Nämnden utser själv inom sig ordförande och vice ordförande.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter för åren 1961—1962 ägde rum den 8 december 1960.

*Författning.* K. kung. 30 juni 1947 om hemvärdets organisation och uppgifter m. m. (hemvärnskung.) (SFS 1947: nr 673), med ändr.

*Stat 1961.*

|                        | Drift-<br>budgeten | Kapital-<br>budgeten |
|------------------------|--------------------|----------------------|
| Skattemedel            |                    |                      |
| Utgifter . . . . .     | 32 800             | —                    |
| Inkomster . . . . .    | —                  | —                    |
| Överskjutande utgifter | 32 800             | —                    |

## Hemvärnsnämndens ledamöter.

*Ordförande.*

Nilsson, F. V., förste kriminalassistent.

*Vice ordförande.*

Arpstedt, K. H., brandmästare, stadsfullm.

*Övriga ledamöter.*

Norgren, B. R., avdelningschef.

Tjernlund, T. E., kriminalassistent.

Bergljung, P.-O., personalkonsulent.

*Sekreterare (2,184 kr.).*

Johansson, B. E. E., sekreterare (se sid. 130);  
träffas efter överenskommelse per tel. 54 05 00.

*Revisorer.*

Gemensamma för rätts- och polisdirektionen  
m. fl. (se sid. 68.)



## Stockholms stads överförmyndarnämnd.

### Överförmyndarnämnden.

*Bergsgatan 52, 1 tr. (Pa: Fack, Sth 8);  
t. 54 16 40 (växel); expeditionstid: 9,30—  
13,30, lördagar och dag före helgdag 9,30  
—12 (april—september lördagar stängt);  
mottagningsstid: för ledamöter måndag—  
fredag 10—12, kanslichefen dagligen  
10—12.*

För att giva effektivitet åt den rådet i Stockholm sedan gammalt åliggande skyldigheten att revidera förmyndarräkningar och förvalta arvsmedel inrättades genom k. förordning den 27 april 1667 en förmyndarkammare, vilken var förenad med justitiekollegiet ända till år 1856, då kollegiet upphörde (jfr sid. 71).

Förmyndarkammaren bestod enligt senast gällande föreskrifter av borgmästaren såsom ordförande, och fyra assessorer. Dessa fem voro jämväl ledamöter av rådhusrättens förmyndarskapsavdelning. Förmyndarkammarens egen förvaltning av förmyndarmedel hade upphört och den fullgjorde endast på överförmyndare ankommande uppgifter.

Tidigare hade förmyndarkammaren förvaltat vissa fonder, vilka utgjordes bl. a. av hos förmyndarkammaren för onynda samt frånvarande och okända arvingar insatta medel. Jämlikt k. brev den 24 november 1933 hade förvaltningen av dessa fondmedel den 1 januari 1934 överförts till drätselnämnden (se sid. 152). I samband därmed hade kammaren uppförts å magistratens och rådhusrättens stat.

En av k. m:t i syfte att bringa förmyndarkontrollen i Stockholm i närmare överensstämmelse med de bestämmelser, som gällde för landet i övrigt, tillkallad utredningsman framlade år 1954 förslag i ämnet. Vid remissbehandlingen av detta förslag förordade emellertid stadsfullmäktige — med bibehållande av förslaget huvudprincip om att häva det organisatoriska sambandet mellan överförmyndarorganisationen och rådhusrätten — delvis en annan organisation av det nya överförmyndarorganet än utredningsmannen tänkt sig. Statsmakterna anslöto sig till den av fullmäktige förordade ordningen. För att möjliggöra dess genomförande utfärdades den 17 juni 1955 en särskild lag om ändring i 19 och 20 kap. föräldrabalken. Enligt denna lag skall i Stockholm i stället för överförmyndare finnas en stadens nämnd, kallad *Stockholms stads överförmyndarnämnd*.

Sedan vissa spörsmål av bl. a. författnings-

mässig karaktär sammanhängande med den beslutade omläggningen av förmyndarkontrollen utretts av en av statskollegiet tillsatt kommitté antogo stadsfullmäktige den 19 juni 1956 för sin del instruktion för överförmyndarnämnden samt särskilda föreskrifter för nämndens verksamhet m. m. Instruktionen fastställdes av överståthållarämbetet den 31 december 1956 och de särskilda föreskrifterna av k. m:t den 2 november 1956.

Överförmyndarnämnden, som trädde i verksamhet den 1 januari 1957, tillkommer att handha förmyndarkontrollen i Stockholm enligt vad därom stadgas i gällande lagar och författningar. Det åligger nämnden dessutom att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, statskollegiet, borgarråden och stadens nämnder det bidräde, som av dem åskas.

Överförmyndarnämnden har till sitt förfogande ett kansli. Kansliet förestås av en kanslichef. Vid sammanträde med nämnden äger denne närvara med rätt att deltaga i överläggningen, samt att därvid framställa förslag och få sin mening antecknad i protokollet. Nämnden har även uppdragit åt kanslichefen att vara föredragande.

Nämnden består av tre ledamöter jämte en ersättare för envar av dem, vilka samtliga väljas av stadsfullmäktige för fyra år i sänder. Nämnden utser vid början av varje tjänstgöringsår inom sig ordförande och vice ordförande.

Överförmyndarnämnden har befogenhet att åt ledamot eller kanslichefen uppdraga handläggningen av vissa ärenden, som ankomma på nämnden såsom överförmyndare enligt bestämmelser meddelade i de ovannämnda särskilda föreskrifterna. Nämnden äger därjämte åt en eller två av sina ledamöter eller kanslichefen uppdraga att handha nämnden såsom kommunalt organ åliggande särskilda ärenden.

Till envar av ledamöterna i nämnden utgår f. n. ett årsarvode av 27,500 kr., varjämte till ersättarna i nämnden utgår arvode med 91:65 kr. för varje tjänstgöringsdag.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter och ersättare för åren 1961—1964 ägde rum den 15 oktober 1960.

*Författningar.* Lag 17 juni 1955 om ändr. i 19 och 20 kap. föräldrabalken (Kf 1955: nr 36). Instruktion för Stockholms stads överförmyndarnämnd, fastställd av ÖA 31 dec. 1956 (Kf 1956: nr 58). Särskilda föreskrifter rörande verksamheten inom Stockholms stads överförmyndarnämnd, fastställda av k. m:t 2 nov. 1956 (Kf 1956: nr 59).



*Stat 1961.*

|                        | Drift-<br>budgeten | Kapital-<br>budgeten |
|------------------------|--------------------|----------------------|
| Skattemedel            |                    |                      |
| Utgifter . . . . .     | 481 000            | —                    |
| Inkomster . . . . .    | 325 000            | —                    |
| Överskjutande utgifter | 156 000            | —                    |

**Överförmyndarnämndens ledamöter.***Ordförande.*

Ossbahr, C. P., advokat, stadsfullm.

*Vice ordförande.*

Ljung, A. J. H., överförmyndare, stadsfullm.

*Ledamot.*

Erman, A. J. F. I., överförmyndare, stadsfullm.

*Ersättare.<sup>1)</sup>*

Hjerne, K. G., direktör, stadsfullm.; Karlsson,

<sup>1)</sup> Vid förfall för ledamöterna skola ersättarna enligt beslut av nämnden inträda i följande ordning: för ordföranden suppleanten Orre; för vice ordföranden suppleanten Karlsson; för ledamoten Erman suppleanten Hjerne.

G. Verner, stationsförmän, stadsfullm.; Orre, O. S. W., f. d. direktör.

*Sekreterare* (2,500 kr.).

Gustafson, S. E. R., sekreterare (se sid. 158).

**Revisorer.**

Gemensamma för rätts- och polisdirektionen m. fl. (se sid. 68).

**Överförmyndarnämndens kansli.***Kanslichef* (B 1).

Nordqvist, B. R. B.

*Revisorer.*

Berenskiöld, G. B. (27,144 kr.); Ohlsson, E. L. (24); Sehlin, S. E. G. (20).

*Kontorsskrivare* (9).

Horn, Astrid E. M.; Törnblom, E. Marianne; Sannebrant, f. Olsson, M. Inga-Britt.

Tre *kanslibiträden*, en *expeditionsvakt*, fyra *kontorsbiträden*.

*Förtroendeläkare.*

Gottfarb, Ch. G. (se sid. 70).

**Stockholms stads rätts- och polisdirektion.**

Se sid. 67.